

Η ΠΕΡΙ ΑΝΤΙΧΡΙΣΤΟΥ ΙΔΕΑ

(ΜΕΛΕΤΗ ΒΙΒΛΙΚΟΘΕΟΛΟΓΙΚΗ - ΙΣΤΟΡΙΚΟΔΟΓΜΑΤΙΚΗ)*

Υ Π Ο

ΑΝΔΡΕΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἄν ἐν τῷ πρώτῳ θηρίῳ, τῷ ἐκ τῆς θαλάσσης ἀναβαίνοντι, ὁ Ἀντίχριστος περιγράφεται ὡς κτηνώδης πολιτικῆ φυσιογνωμία, συγκεντροῦσα ἐν ἑαυτῇ πλὴν τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας καὶ τὴν θείαν, ὡς τις δικτάτωρ-θεὸς μιᾶς ἐσκοτισμένης καὶ ὑλόφρονος ἀνθρωπότητος, ἐν τῷ δευτέρῳ θηρίῳ τῷ ἐκ τῆς ξηρᾶς προΐοντι, περιγράφεται ἄριστα ἢ ψευδοπροφητικῆ ἐν γένει δύναμις, ἥτις καὶ καθ' ἀπάσας μὲν τὰς περιόδους τῆς ἱστορίας ἐξυπηρέτει τὰς ἀντιθέτους δυνάμεις, ὅμως κατὰ τοὺς ἐσχάτους καιροὺς καὶ ἐν τῷ πληρώματι πάσης τῆς δαιμονικῆς τῆς ἰσχύος θὰ τεθῆ εἰς ἐξυπηρέτησιν τῶν μαιφόνων σκοπῶν καὶ τῶν σκοτίων ἐπιδιώξεων τοῦ Ἀντιχρίστου. Καὶ ἐνῶ τὸ πρῶτον θηρίον ἀντιστοιχεῖ κατὰ πάντα πρὸς τὴν δανιήλειον προφητείαν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὁ Ἀντίοχος Δ' Ἐπιφανῆς φέρεται, ἐν τῇ ιδιότητι αὐτοῦ ὡς ἀντιθέου πολιτικῆς φυσιογνωμίας, ὡς ὁ κυριώτερος πρόδρομος τοῦ Ἀντιχρίστου, τὸ δεύτερον τοῦτο θηρίον, ἀποτελοῦν εἰδεχθὲς κακέκτυπον τοῦ προφητικοῦ ἀξιώματος τοῦ Χριστοῦ, συμπίπτει ἄριστα πρὸς τὴν ψευδοπροφητικὴν δρᾶσιν τοῦ Ἀνόμου, παρὰ Παύλῳ, ὅστις διὰ θαυμάτων πολλῶν καὶ θεοσημιῶν παραπλανᾷ τὴν ἀνθρωπότητα καὶ ὀδηγεῖ αὐτὴν εἰς τὸ ψεῦδος καὶ τὴν ἀνομίαν. Τὸ θηρίον τοῦτο ἀποκαλεῖται προσφυσέστατα ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου «ψευδοπροφήτης»¹¹¹, συγκεφαλαιοῦν ἐν ἑαυτῷ ὅλους τοὺς ψευδοπροφήτας καὶ ψευδοχρίστους, οἵτινες, κατὰ τὴν προφητείαν τοῦ Χριστοῦ, θὰ φανῶσιν ἐν τοῖς ἐσχάτοις καιροῖς ὡς πρόδρομοι τῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ Κυρίου. Εἰς ἀμφοτέρω τὰ θηρία ταῦτα ἐνσαρκοῦνται θαυμασιῶς ἢ διττῇ ὄψει τοῦ Ἀντιχρίστου, τοῦτο μὲν ὡς πολιτικοῦ δυνάστου τῶν ἐσχάτων καιρῶν, τοῦτο δὲ ὡς ψευδομεσσοῦ Θεοῦ, σφετεριζομένου τὸ λυτρωτικὸν ἔργον τοῦ Σωτῆρος. Ἐν τῇ προκειμένῃ ὁράσει τῆς Ἀποκαλύψεως συνοψίζεται ἄριστα ἢ ὅλη περὶ Ἀντιχρίστου βιβλικὴ προφητεία, ἢ τε δανιήλειος καὶ ἢ τοῦ Ἀπ. Παύλου¹¹².

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 239 τοῦ προηγουμένου τεύχους.

111. Ἀποκ. 16,13. 19,20. 20,10.

112. Ὅτι ἐν τῇ περιγραφῇ τῶν θηρίων ὁ Ἰωάννης ἔχει ὑπ' ὄψει του καὶ γεγονότα ἐκ τῆς συγχρόνου αὐτῷ ἱστορίας, μὲλις εἶναι ἀνάγκη καὶ νὰ εἰπῶμεν. Ἡ καταγραφή τούτων ἐνταῦθα διεκφεύγει τὰ ὅρια τῆς παρούσης ἐργασίας (βλ. Π. Μπρατσιώτου, μν. ἔργ., σελ. 212 ἐξ.).

Τὸ ἐκ τῆς γῆς ἀναβαῖνον θηρίον χαρακτηρίζεται ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου ὡς ἀρνίον, φέρον κέρατα δύο. Ὁ χαρακτηρισμὸς οὗτος ἐμφαίνει τὴν ὑποκριτικὴν πανουργίαν τοῦ ψευδοπροφήτου, ὅστις ἀναλαμβάνει ἀθῶν καὶ ἄκακον προσωπεῖον διὰ νὰ παραπλανήσῃ εὐκολώτερον τοὺς ἀνθρώπους, ὃν τρόπον καὶ πάντες οἱ ψευδοπροφῆται ἀσκοῦσι τὸ φθοροποῖον ἔργον των, ἐμφανιζόμενοι «ἐν ἐνδύμασι προβάτων», ἐνῶ ἔσωθέν εἰσι λύκοι ἄρπαγες¹¹³. Τὴν ἀνωτέρω ὑποκρισίαν τοῦ θηρίου ἐξάγει ἡ εὐθύς ἐπαγομένη φράσις «καὶ ἐλάλει ὡς δράκων» (στ. 11). Ἐπομένως ἡ διάθεσις τοῦ θηρίου δὲν ἦτο ἡ ἀγνή καὶ ἄκακος τοῦ ἀρνίου, ἀλλ' ἡ κακεντρεχῆς καὶ δολία καὶ μισόκαλος διάθεσις τοῦ δράκοντος. Ὁ ψευδοπροφήτης εὐρίσκειται εἰς στενωτάτην συγγένειαν πρὸς τὸν δράκοντα - Σατανᾶν, ἐκ τοῦ ὁποίου ἔλκει καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ, δύναμιν αὐτόχρομα σατανικὴν. Ἡ ἐνδοτάτη οὐσία αὐτοῦ εἶναι τὸ ψεῦδος, ἄξιος υἱὸς καὶ τέκνον τοῦ πατρὸς τοῦ ψεύδους. Καὶ δύναται μὲν ὁ ψευδοπροφήτης ἐν τῇ προπαγάνδᾳ αὐτοῦ κατὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν μαθητῶν του νὰ χρησιμοποιοῖ λέξεις καὶ σύμβολα χριστιανικά, ταῦτα ὅμως πληροῖ δι' ἐνὸς νέου ἀντιχριστοῦ περιεχομένου. Δύναται νὰ ὁμιλῇ περὶ Θεοῦ καὶ ἀπολυτρώσεως, εἰς τοὺς λόγους του ὅμως ἐνσταλάζει τὸ δηλητήριον τῆς σατανικῆς πανουργίας καὶ κακεντρεχείας του.

Ὁ ἀντικειμενικὸς σκοπὸς ὀλοκλήρου τῆς δραστηριότητος τοῦ ψευδοπροφήτου εἶναι ἡ ἔξαρσις τῆς θεότητος καὶ τῆς ψευδομεσσιανικῆς ιδιότητος τοῦ Ἀντιχριστοῦ, δι' ἧς θὰ παραπλανήσῃ τὴν ἀνθρωπότητα καὶ θὰ ὀδηγήσῃ αὐτὴν εἰς τὴν λατρείαν ἐκείνου. Ὁ ψευδοπροφήτης εἶναι ὁ ἐντολοδόχος τοῦ Ἀντιχριστοῦ, ὁ ποιῶν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πρώτου θηρίου ἐνώπιον αὐτοῦ, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ὁ Ἀντίχριστος εἶναι ὁ ἐντολοδόχος τοῦ Δράκοντος-Σατανᾶ, ἀπαρτιζομένου οὕτως εἶδους τινὸς ἀποτροπαίου καὶ σατανικῆς τριάδος, κακεκτύπου ἀπομιμήσεως τῆς Τριάδος τοῦ Χριστιανικοῦ Θεοῦ.

Πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ ἀνωτέρω σκοποῦ του ὁ Ψευδοπροφήτης χρησιμοποιοεῖ δύο τινά· ἔνθεν μὲν τὴν παραπλανητικὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ, ἔνθεν δὲ σημεῖα μεγάλα, δι' ὧν ἐξάιρεται ἡ σατανικὴ του ἰσχὺς καὶ ἐπιβάλλεται εὐκολώτερον καὶ ἀμεσώτερον εἰς τὰ πλήθη τὰ κυριαρχούμενα ὑπὸ τῶν αἰσθήσεων καὶ κεχηνότα πρὸ πάσης ἐξωτερικῆς ἐπιδείξεως δυνάμεως. Περιττὸν νὰ σημειώσωμεν, ὅτι διὰ τῆς διδασκαλίας ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰ θαύματα ὁ Ψευδοπροφήτης μιμεῖται δολιώτατα τὸ προφητικὸν ἀξίωμα τοῦ Χριστοῦ, τοῦ κατ' ἐξοχὴν προφήτου, ὅστις ἀπεκάλυψεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν θεῖαν ἀλήθειαν, διατρανώσας ταύτην διὰ τῆς ποικίλης του θαυματουργίας. Ὡς πρῶτον θαῦμα μνημονεύεται ἡ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τῆς γῆς ἐπιδεικτικὴ κατὰβασις πυρὸς ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ὅπερ ὑπενθυμίζει ἀνάλογα θαύματα τοῦ προφήτου Ἡλία¹¹⁴ καὶ τῶν δύο μαρτύρων τῆς Ἀποκαλύψεως¹¹⁵. Τὰ σημεῖα τοῦ Ψευδοπροφήτου,

113. Ματθ. 7,15.

114. 3 Βασ. 18,24. 4 Βασ. 1,10.

115. Ἀποκ. 11,5.

ἄτινα ὑπομιμνήσκουν τὰ ἐπ' ἐσχάτων τῶν καιρῶν σημεῖα καὶ τέρατα τῶν ψευδοχρίστων καὶ ψευδοπροφητῶν¹¹⁶, ἀσκοῦν τεραστίαν καὶ ἄμεσον παραπλανητικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ αἰσθησιακοῦ πλήθους καὶ σημειοῦν πλήρη ἐπιτυχίαν, καθ' ὅσον ὁ τελικός των σκοπὸς ἐπιτυγχάνεται, ἤτοι ἡ ὑπὸ τῶν κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς ἄμεσος καὶ ἔκθυμος κατασκευὴ εἰκόνας τῷ θηρίῳ, ὃς εἶχε τὴν πληγὴν τῆς μαχαίρας καὶ ἔζησεν (στ. 14), ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἢ θεοποίησις καὶ ἡ λατρευτικὴ προσκύνησις τοῦ εἰδώλου τοῦ Ἀντιχρίστου.

Ὡς δεῦτερον θαῦμα μνημονεύεται ἡ φαινομενικὴ ζωοποίησις τῆς εἰκόνας τοῦ θηρίου, τοῦθ' ὅπερ ἐμφαίνει κυρίως ἡ ἀνθρωπίνη λαλιὰ αὐτῆς. Ζωοποιήσεις εἰκόνων ἀπεδίδοντο ἐν τῇ ἀρχαιότητι καὶ εἰς τὸ αἰγυπτιακὸν ἱερεῖον, ἐπρόκειτο δὲ μᾶλλον περὶ φενάκης, ἤτοι περὶ ἀνθρώπου κρυπτομένου ἐντὸς τοῦ ἀγάλματος καὶ λαλοῦντος¹¹⁷. Δι' ἀμφοτέρων τῶν θαυμάτων τούτων, ἄτινα ἐμφαίνουσι τὸν ὕψιστον βαθμὸν τῆς φυσικῆς γνώσεως καὶ τῆς τεχνικῆς ἐξαρτήσεως τοῦ Ψευδοπροφήτου, κατακυροῖ οὗτος τὸ μῆνυμά του εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ νομιμοποιεῖ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Ἀντιχρίστου ἐν τῷ κόσμῳ. Τίς δύναται πλέον νὰ ἀμφιβάλλῃ, βλέπων πῦρ ἐξ οὐρανοῦ καταβαῖνον ὑπήκοον εἰς τὸ πρόσταγμα τοῦ θηρίου, λαλοῦσαν δὲ τὴν ἄψυχον εἰκόνα τοῦ Ἀντιχρίστου; Παρὰ ταῦτα εἰς τὸ πρόσταγμα τῆς λατρευτικῆς προσκυνήσεως τῆς εἰκόνας τοῦ θηρίου, ἣτις ὑπενθυμίζει τὴν ἱστορίαν τῆς χρυσῆς εἰκόνας τοῦ Ναβουχοδονόσορος παρὰ τῷ Δανιήλ¹¹⁸, θὰ ἀντίστατο, ὡς ἦτο φυσικόν, μικρὰ μερὶς ἀνθρώπων πιστῶν εἰς τὸν πραγματικὸν Θεὸν καὶ ἀφωσιωμένων εἰς τὸν νόμον καὶ τὸ θέλημα του. Διὰ νὰ εἶναι, λοιπόν, καθολικὴ καὶ πλήρης ἡ ἐπικράτεια τοῦ Ἀντιχρίστου, τὸ θηρίον μεταβαίνει ἐκ τῆς πειθοῦς καὶ τῶν παραπλανητικῶν λόγων εἰς τὸν βίαιον καὶ κτηνώδη ἐξαναγκασμόν: «καὶ ποιήσῃ, ὅσοι ἐὰν μὴ προσκυνήσωσι τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου, ἵνα ἀποκταθῶσι» (στ. 15). Τὸ τίμημα τῆς ἀφοσιώσεως τῶν ἀγίων εἰς τὸν Θεόν, θὰ εἶναι ὁ θάνατος, ὁ εὐγενέστερος ἴσως τῶν θανάτων, ὅστις θὰ ἀναδείξῃ καὶ τοὺς λαμπροτέρους μάρτυρας τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ ὑπόλοιποι ἄνθρωποι, οἱ δέσμιοι εἰς τὰς αἰσθήσεις καὶ τὰ πάθη των, οἱ πωρωμένοι καὶ νεκροὶ πρὸς πᾶσαν ἰδέαν ἀγαθὴν, οἱ ἀσεβεῖς καὶ φαῦλοι καὶ ἠθικῶς ἀκάθαρτοι, περιέρχονται ἐθελοδούλως ὑπὸ τὴν ἀπόλυτον κυριαρχίαν τοῦ Ἀντιχρίστου, ἔνθα ἀνευρίσκουσι τὸ κατάλληλον κλιμα τῆς ἐσκοτισμένης ψυχῆς των. Μικροὶ καὶ μεγάλοι, πλούσιοι καὶ πτωχοί, ἐλεύθεροι καὶ δοῦλοι, ὅλος ὁ μαρὸς ἔσμοδς τῆς ζωῆδος σαρκός, προσέρχονται ὑπνωτισμένοι εἰς τὸν θρόνον τοῦ θηρίου διὰ νὰ λάβουν ἐπὶ τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἢ ἐπὶ τοῦ μετώπου των τὸ χάραγμα τοῦ ὀνόματος ἢ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ θηρίου (στ. 16), ὡς ἀνεξίτηλον στίγμα τῆς δουλείας των καὶ τῆς ὁμοθυμοῦ ἀφοσιώσεώς των εἰς τὸν πανίσχυρον αὐ-

116. Ματθ. 24,24.

117. Βλ. Μπρατσιώτου, μν. ἐργ., σελ. 216.

118. Δαν. 3,5.

θέντην των. Οὐδείς δύναται πλέον νά ἐλευθερώσῃ αὐτούς ἐκ τοῦ φρικώδους κλοιοῦ τοῦ Ἄντιχρίστου. Διὰ τῆς σφραγίδος τοῦ θηρίου ἐνυπογράφουν ἀνεξιτήτως τὴν αἰώνιαν καταδίκην των.

Τὸ χάραγμα ἕμως τοῦ θηρίου, πλὴν τῆς δουλικῆς ὑποταγῆς τῶν λάτρων τούτου, ἐξυπηρετεῖ καὶ ἄλλον σατανικὸν καὶ ἀπάνθρωπον σκοπόν. Ὅσοι παραμένουν πιστοὶ εἰς τὴν λατρείαν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ δὲν δέχονται ἐπὶ τοῦ μετώπου των τὴν σφραγίδα τοῦ θηρίου, παραλλήλως πρὸς τὸν ἄμεσον κίνδυνον ἀπωλείας τῆς ζωῆς των, στεροῦνται βιαίως καὶ τῶν ἀστικῶν δικαιωμάτων των μὴ δυνάμενοι νά πωλοῦν καὶ νά ἀγοράζουσι, περιπίπτοντες οὕτω εἰς κοινωνικὸν ἀποκλεισμόν καὶ θάνατον (στ. 17). Τὸ ἀντικοινωνικὸν τοῦτο μέσον, ἐμφαίνον τὸν βαθμὸν τῆς κακουργίας καὶ ἀπανθρωπίας τῶν θηρίων, κατασφαλίζει μὲν τὴν δουλικὴν ὑποτέλειαν τῶν ὀλιγοψύχων, ἐκβιάζει δὲ ψυχολογικῶς τοὺς πιστοὺς, τὴν ὑπομονὴν καὶ ἀντοχὴν τῶν ὁποίων ἐπιζητεῖ νά κατακάμψῃ. Ὀρησκευτικὴ παραπλάνησις, κτηνώδης πολιτικὸς σατραπισμὸς καὶ ἀντικοινωνικὴ κακουργία, ἰδοὺ τὰ ἐμβλήματα τοῦ χάραγματος καὶ τῆς ἀπαισίας σφραγίδος τοῦ Ἄντιχρίστου.

Τέλος, ἐν τῷ 16ῳ στίχῳ τοῦ κεφαλαίου, παρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου καὶ ὁ ἀριθμὸς τοῦ θηρίου· «Ἔσθι ἡ σοφία ἐστίν· ὁ ἔχων νοῦν ψηφισάτω τὸν ἀριθμὸν τοῦ θηρίου· ἀριθμὸς γὰρ ἀνθρώπου ἐστίν· καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτοῦ ἑξακόσια ἑξήκοντα ἕξ». Ὡς δηλοῦται ἐν τῷ χωρίῳ τὸ ὄνομα τοῦ θηρίου εἶναι ὄνομα ἀνθρώπου, ἄρα καὶ τὸ θηρίον εἰκονίζει ἄνθρωπον ἱστορικόν, οὐδαμῶς δ' ὑπάρχει σύμβολον, συλλογικῶς ἐκφράζον τὰς ἀντιθέτους δυνάμεις τὰς ἐν τῇ ἱστορίᾳ πολεμούσας τὴν πνευματικὴν βασιλείαν τοῦ Χριστοῦ. Εἰς τὸν ὑπολογισμόν ἕμως τοῦ ὀνόματος τούτου, δὲν δύναται πᾶς τις νά ἀναχθῆ εἰμὴ ὁ ἔχων θεῖαν σοφίαν καὶ νοῦν, ἥτοι χάρισμα πνευματικόν¹¹⁹. Ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἐρμηνείας τοῦ κεφαλαίου κατεβλήθησαν ἑκαταὶ ἀναριθμητοὶ προσπάθειαι καθορισμοῦ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἄντιχρίστου, βάσει τοῦ παρεχομένου ἀριθμοῦ 666, αἵτινες ἕμως ἀπεδείχθησαν μέχρι τοῦδε ἄκαρποι. Καθ' ἡμᾶς, ἐκδεχομένους σαφῶς ἐσχατολογικὴν τὴν προοπτικὴν τῆς Ἀποκαλύψεως, ἡ ἐξεύρεσις τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἄντιχρίστου θὰ εἶναι δυνατὴ μόνον κατὰ τοὺς ἐσχάτους καιροὺς, ὅτε καὶ θὰ κάμῃ τὴν ἐμφάνισιν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς ὁ Υἱὸς τῆς ἀνομίας. Ἐκ τῶν ἤδη γενομένων προσπαθειῶν ἀξιοσημεῖωτοι εἶναι παρὰ μὲν τῶν ἐφαρμοζόντων τὸ ἐλληνικὸν ἀλφάβητον τὰ κύρια ὀνόματα Λ α μ π έ τ ι ς, Λ α τ ε ἱ ν ο ς, Τ ι τ ἄ ν (Εἰρηναῖος, Ἰππόλυτος) καὶ τὰ προσηγορικὰ κ α κ ὀ ς ὀ δ η γ ὀ ς, π α λ α ι β ἄ σ κ σ ν ο ς, ἄ λ η θ ἦ ς β λ α β ε ρ ὀ ς, ἄ μ ν ὀ ς ἄ δ ι κ ο ς (παρὰ Ἄνδρέα Κρήτης), παρὰ δὲ τῶν ἐφαρμοζόντων τὸ ἐβραϊκὸν ἀλφάβητον τὸ Nero Kaesar (ἀποδίδον τὴν ἀντίστοιχον ἐβραϊκὴν γραφήν)¹²⁰.

119. Βλ. Ἄποκ. 17,9. Ἰακ. 1,5. 1 Κορ. 2,6.

120. Βλ. Μπρατσιώτου, μν. ἔργ., σελ. 218.

Ἐπίσης ἀξιοσημείωτον εἶναι καὶ τὸ ὄνομα Γάϊος Καῖσαρ, ὑπολογιζόμενον βάσει τοῦ ἀριθμοῦ 616, παραλλαγῆς τοῦ ἀριθμοῦ 666, ὅστις ἐφέρετο ἐν χειρογράφοις τῆς ἐποχῆς τοῦ Εἰρηναίου¹²¹. Κατὰ τοὺς ἐφαρμόζοντας τὴν ἀνωτέρω γραφὴν, τὸ ὄνομα Γάϊος Καῖσαρ, ὑπονοοῦν τὸν αὐτοκράτορα Καλιγούλα, ἐξαντλεῖ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἡγεμόνος τούτου ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τῆς μορφῆς τοῦ Ἀντιχρίστου, πρὸς ὃν καὶ συμπίπτει. Οὕτω τοῦ ἡμιπαράφρονος τούτου ἡγεμόνος τοῦ ἐνσαρκοῦντος ἐν ἑαυτῷ τὰ κύρια γνωρίσματα τοῦ Μικροῦ κέρατος τῆς δαυνηλείου προφητείας (Ἀντιόχου Δ' Ἐπιφανοῦς) καὶ τοῦ Υἱοῦ τῆς ἀπωλείας παρὰ τῷ Παύλῳ, ἡ διάρκεια τῆς βασιλείας ἀνέρχεται εἰς 3 ἔτη, 10 μῆνας καὶ μίαν ἐβδομάδα (ἀπὸ τῆς 16 Μαρτίου τοῦ 37 μέχρι τῆς 24 Ἰανουαρίου τοῦ 41 μ.Χ.), διάστημα προσεγγίζον πρὸς τὰ 3½ ἔτη τῆς θεομάχου πολιτικῆς τοῦ Ἀντιόχου Δ' Ἐπιφανοῦς (Δαν. 7,25 12,7), ὡς καὶ πρὸς τὰς 1260 ἡμέρας δράσεως τῶν δύο μαρτύρων ἐν τῇ Ἀποκαλύψει (Ἀποκ. 11,3) καὶ τοὺς 42 μῆνας δραστηριότητος τοῦ θηρίου τοῦ ἀναβαίνοντος ἐκ τῆς θαλάσσης (Ἀποκ. 13,5). Ὁ Καλιγούλας ὑπῆρξε τύπος κτηνώδης καὶ ἀκόλαστος, ἐκδοτος εἰς πάντα τὰ βρωμερὰ τῆς σαρκὸς πάθη, μηδ' αὐτῆς τῆς αἰμομιξίας ἐξαιρουμένης¹²², φύσις κακοῦργος καὶ αἰμοδιψής. Ἐνῶ μέχρι τῆς ἐποχῆς του οἱ Ῥωμαῖοι αὐτοκράτορες μόνον μετὰ τὸν θάνατον αὐτῶν κατετάσσοντο μεταξὺ τῶν θεῶν, καὶ ἐλάμβανον τὸν τίτλον Divus, πρῶτος ὁ Καλιγούλας προέβη ἐν ζωῇ εἰς τὴν αὐτοθεοποίησίν του, ἀπαιτήσας λατρείαν ἀπὸ μέρους πάντων τῶν ὑπηκόων του καὶ δὴ κατὰ τρόπον ἄγαν ἐξευτελιστικόν, δι' ὑποκλίσεων καὶ ἀσπασμῶν τῶν ποδῶν του, καὶ δι' ἀνεγέρσεως ναῶν ἀφιερωμένων εἰς αὐτόν, ἐν Ρώμῃ, μετ' εἰδικοῦ ἱερατείου, καὶ ἐνόησε μάλιστα διὰ τῆς μοχθηρᾶς τιμωρίας ἐνὸς ἡθοιοιοῦ, ὅστις, ἰστάμενος μετὰ τοῦ Καλιγούλα πρὸ τῶν ποδῶν ἀγάλματος τοῦ Διός, καὶ ἐρωτώμενος εἰρωνικῶς ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος, τίς ἦτο μεῖζων, οὗτος ἢ ὁ Ζεὺς, ἐκεῖνος ἐδίσταζε δῆθεν πρὸς σιγμὴν νὰ ἀπαντήσῃ¹²³. Ἐτέρωθεν εἶναι γνωστὸν τὸ ἀντιουδαϊκὸν μένος τοῦ τυράννου, οἱ πολλαπλοὶ καὶ ἄγριοι διωγμοὶ τοὺς ὁποίους ἐξαπέλυσεν ἐναντίον τῶν Ἑβραίων, καὶ ἡ ἐωσφορικὴ ὕβρις του, ὅτε διέταξε τὸν Πετρώνιον, Ῥωμαῖον διοικητὴν τῆς Συρίας, νὰ τοποθετήσῃ εἰς τὸν ναὸν τῶν Ἱεροσολύμων κολοσσιαῖον ἄγαλμα αὐτοῦ¹²⁴. Πάντα ταῦτα, χωρὶς βεβαίως νὰ δικαιολογῶσι τὴν ταύτισιν τοῦ Καλιγούλα πρὸς τὸν Ἀντίχριστον, οὐχ ἤττον φέρουσι τοῦτον ὡς ἓνα τῶν κυριωτέρων ἱστορικῶν προδρόμων τοῦ Ἀνόμου, τοῦθ' ὅπερ ἰσχύει καὶ διὰ τὸν Νέρωνα καὶ δι' ὅλους τοὺς ἄλλους ἐνσαρκωτὰς τῆς ἀντιχρίστου δυνάμεως ἐν τῇ ἱστορίᾳ.

121. Εἰρ., Adv. Haer. 5,30,2.

122. Βλ. Σουετ., Calig. 24. Ἰωσ. Ἀρχ. XIX, 204.

123. Σουετ., Calig. 33.

124. Φιλ., ad. Caj. 30-34.

γ) Ἡ ττα καὶ τελειωτικὴ συντριβὴ τοῦ Ἀντιχρίστου.

Ὁ Ἀντίχριστος, ὡς προσωπικὴ ἐνσάρκωσις τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀμαρτίας, δὲν δύναται νὰ ἔχη ἄλλως εἰμὴ σύντομον καὶ βραχεῖαν τὴν βασιλείαν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. Ὡς καὶ ἀλλαχοῦ ἐτονίσσαμεν, ἡ δύναμις τοῦ Ἀντιχρίστου εἶναι δύναμις ἐλεγχομένη παρὰ τοῦ Θεοῦ, τῇ ἀνοχῇ τοῦ ὁποῦ καὶ ἀσκεῖ ἐκεῖνος τὸ φθοροποιὸν ἔργον του. Τὴν ἐν τῷ κόσμῳ εἴσοδον τοῦ Ἀντιχρίστου θὰ ἐπιτρέψῃ ὁ Θεὸς ὡς μίαν πρώτην κρίσιν τοῦ κόσμου τῆς ἀμαρτίας δι' αὐτῆς ταύτης τῆς ἀμαρτίας. Ἡ ἐπ' ἐσχάτων τῶν καιρῶν θρησκευτικὴ ἀποστασία τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἡ προσκόλλησις τοῦ κόσμου εἰς τὴν ὕλην καὶ τὰς ζῳώδεις δυνάμεις τῆς φύσεως θὰ λάβῃ τοιαύτην συλλογικὴν ἔκτασιν καὶ ἰσχύν, ὥστε θὰ εἶναι αἵτημα τῆς θείας δικαιοσύνης ἢ παραδόσις τούτου εἰς τὴν λυσιπώδη μανίαν τοῦ ἀλάστορος καὶ εἰς τὴν κτηνώδη ὁρμὴν τοῦ Υἱοῦ τῆς ἀνομίας. Ὁ Ἀντίχριστος, εἰκὼν καὶ ὁμοίωσις τοῦ Δράκοντος καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς τοῦ κόσμου ἐκεῖνου, θὰ ἀποτελέσῃ τὸν φυσικὸν σπινθῆρα, ὅστις θὰ προέλθῃ ἐκ τῆς βαρυτάτης θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς ἀτμοσφαιρας τῆς ἀνθρωπότητος, διὰ νὰ κατακαύσῃ τὰς ζῳώδεις σάρκας τὰς ἐθελουσίως κατενεχθείσας ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἠθικῆς πωρώσεως καὶ τῆς περὶ τὸν βίον κτηνωδίας. Καθ' ὅσον ὅμως εἰς τὴν τοιαύτην μᾶζαν τῆς ἀπωλείας, θὰ ἐνυπάρχουν καὶ οἱ ὀλίγοι εὐγενεῖς μαργαρίται τῆς πίστεως καὶ ἀγάπης εἰς τὸν Θεόν, ὁ Κύριος θὰ κολοβώσῃ δι' αὐτοὺς τὰς φρικώδεις ἐκείνας ἡμέρας τῆς θλίψεως καὶ τῆς ὀδύνης. Ὅταν δηλαδὴ συμπληρωθῇ χρονικὸν διάστημα τριῶν καὶ ἡμίσεος ἐτῶν, καθ' ὃ θὰ βασιλεύσῃ ὁ Ἀντίχριστος καὶ ἡ ἀμαρτία θὰ φθάσῃ εἰς τὸ ἀποκορύφωμα αὐτῆς καὶ θὰ δώσῃ τὴν τελευταίαν καὶ ζωηροτέραν ἀναλαμπήν της πρὸ τῆς ἐπιειμένης τελειωτικῆς της ἀποσβέσεως, παραλλήλως δὲ πληρωθῇ τὸ μέτρον τῆς θλίψεως καὶ τῆς ὑπομονῆς τῶν ἁγίων, τότε ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ θὰ ἐκσπάσῃ ἀμείλικτος κατὰ τῶν υἱῶν τῆς ἀπωλείας, ἐνῶ παραλλήλως ἡ χρηστότης του θὰ λυτρώσῃ τοὺς ἁγίους καὶ θὰ ἐπιστέψῃ τὸ μαρτύριον τῶν ἐκλεκτῶν του ἐν τῷ φωτεινῷ σκηνώματι τοῦ οὐρανοῦ.

1) Ἡ καταστροφὴ τῆς πρωτεύουσας τοῦ Ἀντιχρίστου.

Ὡς προανάκρουσμα τῆς τελικῆς καταστροφῆς τοῦ θηρίου, φέρεται ἡ πτώσις τῆς Βαβυλῶνος, πρωτεύουσας τοῦ παγκοσμίου κράτους τοῦ Ἀντιχρίστου. Καίπερ οὐδεμία ἀμφιβολία ὑπάρχει ὅτι ὁμοίων περὶ Βαβυλῶνος ὁ Ἰωάννης ἔχει ἐν νῶ τὴν σύγχρονον αὐτῷ Ρώμην¹²⁵, πρωτεύουσαν τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους, ἐν τούτοις ταύτην δέον νὰ ἐκλάβωμεν ὡς προεικόνισιν καὶ τύπον

125. Βλ. 1 Πέτρ. 5,13.

τῆς ἐπ' ἐσχάτων τῶν καιρῶν πρωτεύουσης τοῦ Ἀντιχρίστου, συμφώνως ἄλλως καὶ πρὸς τὸν γενικώτερον ἐσχατολογικὸν χαρακτῆρα τῆς Ἀποκαλύψεως. Πολλῶ δ' ἤττον νοεῖται ἐνταῦθα ἡ ἱστορικὴ πρωτεύουσα τοῦ ἀρχαίου Βαβυλωνιακοῦ κράτους, ἥτις ἀπὸ μακρῶν αἰῶνων εὐρίσκετο κατηρειπωμένη. Φέρουσι δέ, ἢ τε Ρώμη καὶ ἡ ἐσχατολογικὴ πρωτεύουσα τοῦ Ἀντιχρίστου, τὸ ὄνομα Βαβυλών, διότι διὰ τοὺς Ἰσραηλίτας ἡ παρὰ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν πρωτεύουσα τοῦ Βαβυλωνιακοῦ Κράτους ἦτο τὸ σύμβολον καὶ ἡ προσωποποίησις τῶν ἀντιθέων εἰδωλολατρικῶν δυνάμεων, καὶ ὁ θανάσιμος πολιτικὸς ἅμα καὶ θρησκευτικὸς των ἐχθρὸς. Ἐν Βαβυλῶνι τὸ πρῶτον ἡ ἀνθρωπίνη κατὰ τοῦ Θεοῦ ὕβρις κατέλιπε τὰ ἀλαζονικὰ ἔγχη της εἰς τὴν πυργοποιεῖαν τῆς Βαβέλ¹²⁶. Αὐτόθι ὁ Θεὸς ἀπεγύμνωσε τὴν τιτανικὴν ἔπαρσιν τῆς πόλεως, τὴν ὑπὲρ τὸν Θεὸν ὑψωθείσαν¹²⁷, καὶ ὡς Βαβυλῶνα μεγάλην εἶχεν ὑπεροπτικῶς χαρακτηρίσει τὴν διαμονὴν αὐτοῦ ὁ Ναβουχοδονόσορ, διὸ καὶ ἐτιμωρήθη πάραυτα ἐξ οὐρανοῦ¹²⁸. Διὰ τοὺς λόγους τούτους κατέστη ἡ Βαβυλὼν τὸ σύμβολον πάσης ἀθέου καὶ ἀνηθίου πόλεως. Καὶ ἡ μὲν Ρώμη χαρακτηρίζεται ὡς Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, καθὼ ἐκπρόσωπος τῆς ἀντιθέου καὶ ἀντιχριστιανικῆς δυνάμεως, ὡς μητρόπολις ἅμα καὶ ὡς ὑπόδειγμα ἀκολασίας καὶ εἰδωλολατρείας¹²⁹, ἡ δὲ ἐσχατολογικὴ πρωτεύουσα τοῦ Ἀντιχρίστου ὡς τὸ κέντρον πάσης ἀθείας καὶ ἀνηθικότητος καὶ ὡς ἀφετηρία πάσης ἐχθρότητος κατὰ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ἐσχατολογικὴ πρωτεύουσα τοῦ Ἀντιχρίστου (καὶ ἡ ἀρχαία Ρώμη), φέρουσα τὸ ὄνομα αὐτῆς, Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, γεγραμμένον ἐπὶ τοῦ μετώπου της, ἡ καθημένη ἐπὶ ὑδάτων πολλῶν, μεθ' ἧς ἐπόρνευσαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ ἐμεθύσθησαν οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἐκ τοῦ οἴνου τῆς πορνείας αὐτῆς¹³⁰, παραβάλλεται πρὸς γυναῖκα καθημένην ἐπὶ τὸ θηρίον τὸ κόκκινον, τὸ ἔχον κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα¹³¹, δι' ὧν πάντων ἐκφράζεται ἡ ἀντίθεος καὶ αἰμοδιψῆς καὶ ἀναίσχυντος φύσις αὐτῆς. Ἡ γυνὴ περιγράφεται περαιτέρω ὡς περιβεβλημένη πορφυροῦν καὶ κόκκινον καὶ κεχρυσωμένη χρυσίῳ καὶ λίθω τιμίῳ καὶ μαργαρίταις, σημεῖα πάντα τοῦ ὑπερβάλλοντος ὕλικου πλοῦτου της καὶ τῆς κοσμικῆς ἰσχύος καὶ λαμπρότητος αὐτῆς, καὶ ὡς ἔχουσα ποτήριον χρυσοῦν ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς γέμον βδελυγμάτων, καὶ τὰ ἀκάθαρτα τῆς πορνείας αὐτῆς¹³², δι' ὧν αὕτη νοεῖται ὡς κέντρον πάσης ἠθικῆς διαφθορᾶς, ἐκλύσεως καὶ ἀπιστίας πρὸς τὸν Θεόν. Τέλος, ὡς ἐπιστέγασμα τῆς περιγραφῆς παρου-

126. Γεν. 11,1-8.

127. Ἦσ. 14,13-14.

128. Δαν. 4,27 ἐξ.

129. Tacit. Annal. XV,44, παρὰ Μπρατσ., μν. ἐργ., σ. 252.

130. Ἀποκ. 17,1 ἐξ.

131. Ἀποκ. 17,3.

132. Ἀποκ. 17,4.

σιάζεται ἡ γυνή ὡς μεθύουσα ἐκ τοῦ αἵματος τῶν ἁγίων καὶ ἐκ τοῦ αἵματος τῶν μαρτύρων τοῦ Ἰησοῦ¹³³, ἵνα δηλωθῇ τὸ ἀντίθεον καὶ ἀντίχριστον μένος τῆς καὶ ἡ φονικῆ τῆς δίψα ἐναντίον τῶν πιστῶν μαθητῶν τοῦ Κυρίου, τοὺς ὁποίους, κατὰ παραχώρησιν θεῖαν, μέλλει νὰ διώξῃ ἀπηνῶς καὶ ἀνοικτιρμόως.

Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Βαβυλῶνα, τὴν μητρόπολιν τῆς ἁμαρτίας καὶ τὴν διώκτριαν τῶν ἁγίων, ὡς ἐνδιαίτημα τῶν ἐκλεκτῶν τοῦ Θεοῦ φέρεται ἐν τῇ Ἀποκαλύψει τὸ ὄρος Σιών¹³⁴. Καὶ ἐνῶ αἱ σκότιαί τῆς ἁμαρτίας δυνάμεις ἀνίσχουσιν ἐκ τοῦ ἄβυσσώδους χάους, ὅπου τὸ βασιλείον καὶ ὁ καταχθόνιος θρόνος τοῦ Σατανᾶ, ἐπὶ τοῦ ὄρους Σιών, ὅθεν ἐδόθη ἡ ὑπόσχεσις τῆς σωτηρίας¹³⁵, φέρεται ἐστηκὸς τὸ Ἄρνιον, κραταῖον καὶ ἀπροσμάχητον, περιεστοιχισμένον ὑπὸ τεσσαράκοντα τεσσάρων χιλιάδων ἐκλεκτῶν καὶ δικαίων, οἵτινες, ὄν τρόπον καὶ οἱ λάτρες τοῦ Ἀντιχρίστου, οἱ φέροντες τὴν σφραγίδα αὐτοῦ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς χειρὸς καὶ τοῦ μετώπου των, ὡς δεῖγμα τῆς πλήρους ὑποταγῆς καὶ ἀφοσιώσεώς των εἰς τὸ κράτος τοῦ θηρίου, ἔχουσιν ὁμοίως τὸ ὄνομα τοῦ Ἀρνίου καὶ τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ γεγραμμένον ἐπὶ τῶν μετώπων των (14,1), ὡς σημεῖον λαμπρὸν τῆς αἰωνίου ἀφοσιώσεως αὐτῶν εἰς τὸν Θεὸν τῶν πάντων καὶ Σωτῆρα Χριστόν. Οὕτως, ἐνῶ ὁ Ἀντίχριστος, ὡς κτηνώδης καὶ βίαιος δυνάστης, ποδοπατεῖ καὶ καταστρέφει τὸν κόσμον, ὁ Χριστὸς ὡς ἄκακον ἄρνιον, προσφέρεται ὑπὲρ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ. Ἐπὶ τοῦ ὄρους Σιών οἱ δίκαιοι εὐρίσκονται ἀμεταπτώτως καὶ ἀδιασαλεύτως ἐν τῷ αἰωνίῳ καταυλισμῷ αὐτῶν. Ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἐν μέσῳ θείας μεγαλοπρεπειᾶς, ἐπικρατεῖ ἔορτιος χαρὰ, ἀκουομένης φωνῆς φαιδρᾶς καὶ εὐφροσύνου, δονούσης τὴν πνευματικὴν ὁμήγυριν τοῦ οὐρανοῦ, δίκην βροντῆς μεγάλης καὶ κιθαρῶδῶν κιθαριζόντων ἐν ταῖς κιθάραις αὐτῶν (14,2). Ἐν ἀντιθέσει δὲ πρὸς τὸ δαιμονικὸν ἄσμα, ὅπερ ἄδουσιν ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ θηρίου οἱ λάτρες αὐτοῦ, οἱ σεσωσμένοι ὑπὸ τοῦ Ἀρνίου ἀναπέμπουσιν ᾠδὴν καινὴν ἐνώπιον τοῦ θρόνου καὶ ἐνώπιον τῶν τεσσάρων ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων (14,3). Ἡ ᾠδὴ αὕτη εἶναι μυστικῆ, ἣν οὐδεὶς δύναται μαθεῖν εἰμὴ αἱ 144.000, οἱ ἠγορασμένοι ἀπὸ τῆς γῆς (14,3). Ὁ ἀριθμὸς ἐνταῦθα εἶναι σχηματικὸς, ἐμφαίνων πιθανῶς τὸ σύνολον τῶν ἐκλεκτῶν καὶ ἀφωσιωμένων εἰς Χριστόν μελῶν τῆς ἐσχατολογικῆς Ἐκκλησίας. Τοὺς πιστοὺς τούτους θὰ χαρακτηρίζῃ ἔνθεν μὲν ἡ παρθενία, ἥτις δέον νὰ νοηθῇ ἐν τῇ πραγματικῇ αὐτῆς ἐννοίᾳ, ἐνσαρκουμένη πιθανῶς ἐν τῷ προσώπῳ ἀσκητῶν τῶν ἐσχάτων χρόνων, οἵτινες, ἐν ὄψει τῶν δυσχεμερῶν καιρῶν τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀντιχρίστου, θὰ παραιτηθῶσιν ἐκουσίως τοῦ ἱεροῦ μυστηρίου τοῦ γάμου, διὰ νὰ εἶναι εὐσταλέστεροι καὶ ἐτοιμότεροι μαχηταὶ τῆς ἀρετῆς καὶ

133. Ἀποκ. 18,6.

134. Ἀποκ. 14,1-5.

135. Ἦσ. 28,16. 30,19. 40,9. 52,7. 52,20. 60,14. Ἰωὴλ 2,32. Ἐβρ. 12,22.

τῆς πίστεως, ἔνθεν δὲ ἡ στερρὰ των ἀπόφασις καὶ ἔμμομη ὅπως ἀκολουθῶσιν ἐν παντὶ καὶ πάντοτε τὸ Ἄρνιον, καὶ τέλος ἡ παντελὴς καθαρότης, ἡ ἀγνότης καὶ ἡ εἰλικρίνεια τῆς ψυχῆς των, ἐν τῇ ὁποίᾳ οὐχ εὐρέθη ψεῦδος· ἄμωμοι γὰρ εἰσιν (14,4-5). Οὗτοι πάντες ἠγγοράσθησαν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων διὰ τῆς ἰλασθηρίου θυσίας τοῦ Χριστοῦ, ἀποτελοῦσι δὲ τὴν εὐάρεστον καὶ λογικὴν προσφορὰν τοῦ λελυτρωμένου κόσμου πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸ Ἄρνιον (14,4).

Τὴν πτώσιν τῆς Βαβυλῶνος προαναγγέλλει, ἐν εἴδει τελευταίας προειδοποιήσεως τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἐν τῇ φθορᾷ κυλινδούμενον κόσμον, ἄγγελος πετόμενος ἐν μεσουρανήματι καὶ λέγων· «ἔπεσεν, ἔπεσε Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, ἣ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας αὐτῆς πεπότικε πάντα τὰ ἔθνη¹³⁶». Ὁ προφητικὸς ἀόριστος, δις ἐπαναλαμβάνόμενος, ἐμφαίνει τὴν ἀπόλυτον βεβαιότητα περὶ τῆς πτώσεως τῆς Βαβυλῶνος, ἥτις, διὰ τοῦ πορνικοῦ οἴστρου της, τῆς ἀντιθέου λύσσης της καὶ τῆς μανιώδους καταστρεπτικῆς ὁρμῆς της, διέφθειρε τὸν κόσμον.

Ἡ καταστροφὴ ὅμως τῆς πρωτευούσης προοιωνίζεται ἀμέσως καὶ τὴν καταστροφὴν ὀλοκλήρου τοῦ κράτους καὶ ὅλων τῶν ὑπηκόων τοῦ βασιλείου τοῦ Ἀντιχρίστου. Διὰ τοῦτο δευτέρα αὐστηροτάτη προειδοποίησις τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους πέμπεται δι' ἀγγέλου, ἐν φωνῇ μεγάλη λέγοντος· «εἴ τις προσκυνεῖ τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ λαμβάνει τὸ χάραγμα ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ ἢ ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς πίεται ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ κεκερασμένου ἀκράτου ἐν τῷ ποτηρίῳ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ, καὶ βασανισθήσεται ἐν πυρὶ καὶ θείῳ ἐνώπιον τῶν ἁγίων ἀγγέλων καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἄρνιου. Καὶ ὁ καπνὸς τοῦ βασανισμοῦ αὐτῶν εἰς αἰῶνας αἰῶνων ἀναβαίνει καὶ οὐκ ἔχουσιν ἀνάπαυσιν ἡμέρας καὶ νυκτὸς οἱ προσκυνοῦντες τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ εἴ τις λαμβάνει τὸ χάραγμα τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ¹³⁷». Ἡ ἔννοια τοῦ χωρίου εἶναι σαφῆς καὶ ἀναντίρρητος. «Ὅσοι προσεκύνησαν τὸ θηρίον καὶ ἔλαβον ὡς σημεῖον τῆς ἀφοσιώσεως αὐτῶν τὸ χάραγμα αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ μετώπου των ἢ τῆς δεξιᾶς χειρὸς των καὶ ὅσοι ἐμέθυσαν ἐκ τοῦ πορνικοῦ βδελύγματος καὶ τοῦ θυμοῦ τῆς Βαβυλῶνος, οὗτοι θὰ δεχθῶσιν ἀμείλικτα τὰ βέλη τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, καὶ θὰ πίνωσιν ἄκρατον τὸ ποτήριον τῆς ἀτέγκτου δικαιοκρισίας του. Ὁ κληρὸς των θὰ εἶναι ἡ ἐνώπιον τῶν ἁγίων ἀγγέλων καὶ τοῦ Ἄρνιου ἐν πυρὶ καὶ θείῳ βάσανος αὐτῶν, ἥτις θὰ εἶναι αἰώνιος καὶ ἀτελεύτητος. Ἡ δευτέρα αὕτη προειδοποίησις ἔχει σαφῆ σκοπὸν νὰ ὀδηγήσῃ, διὰ τῶν μελανῶν χρωμάτων τῆς περιγραφῆς τῆς ἀμειλικτοῦ κρίσεως, εἰς μετάνοιαν καὶ ἀνάνηψιν πνευματικὴν, ἔστω καὶ τὴν ὑστάτην στιγμήν, τοὺς ὑπηκόους τοῦ Ἀντιχρίστου. Τοιαῦτα ὅμως θαύματα δὲν εἶναι δυνατὰ ἐν τῷ ἡθικῷ χώρῳ, οὐχὶ βεβαίως ἐξ ἐπόψεως θείας, ἀλλ' ἐξ ἐπόψεως ἀνθρωπίνης,

136. Ἀποκ. 14,8.

137. Ἀποκ. 14,9-11.

δεδομένης τῆς ἠθικῆς τάξεως, τῆς διεπούσης τὰς ἐλευθέρας πράξεις τῶν ἀνθρώπων. Ἡ ψυχικὴ πώρωσις καὶ ἡ πνευματικὴ διαφθορὰ τῶν λάτρων τοῦ θηρίου θὰ εἶναι τοιαῦται, ὥστε οὗτοι, πλήρως ἀναίσθητοι πρὸς πᾶν πνευματικὸν καὶ θεῖον, οὐ μόνον θὰ κωφεύσουν πρὸς πᾶσαν προειδοποίησιν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ θὰ ἐκλάβουν αὐτὴν ὡς ἀφορμὴν νὰ ἐμέσουν κατὰ τῆς χρηστότητος αὐτοῦ τὸν ἀπύθμενον βόρβορον τῆς διεστραμμένης ψυχῆς των. Τὸ πρᾶγμα ὑποδηλοῦται σαφῶς ἐν τῇ ὁράσει τῶν ἑπτὰ φιαλῶν τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ, τῶν ῥιπτομένων ὑπ' ἀγγέλων ἐπὶ τῆς γῆς¹³⁸. Οὕτως ἐν τῇ ἐκχύσει τῆς τετάρτης φιάλης ἐπὶ τὸν ἥλιον, δι' ἧς ἐκαυματίσθησαν καῦμα μέγα οἱ ἄνθρωποι ἐπὶ γῆς, ἀντὶ νὰ μετανοήσουν οὗτοι καὶ νὰ δοξάσουν τὸν Θεόν, τοῦναντίον ἐβλασφήμησαν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ τοῦ ἔχοντος ἐξουσίαν ἐπὶ τὰς πληγὰς ταύτας (16,8). Τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ μετὰ τὴν ἐκχυσιν τῆς ἐβδόμης φιάλης ἐπὶ τὸν θρόνον τοῦ θηρίου, εὐρισκόμενον προφανῶς ἐν τῇ πρωτευούσῃ τοῦ Ἀντιχρίστου. Διὰ τῆς πληγῆς ταύτης ἡ βασιλεία τοῦ θηρίου ἐπλήγη θανασίμως (ἐγένετο ἔσκοτωμένη), οἱ δὲ λάτρεις αὐτοῦ ἐκ τοῦ ὑπερβολικοῦ πόνου «ἐμασῶντο τὰς γλώσσας αὐτῶν» (16,10). Παρὰ ταῦτα «ἐβλασφήμησαν τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ ἐκ τῶν πόνων αὐτῶν καὶ ἐκ τῶν ἐλκῶν αὐτῶν, καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν» (16,11).

Ἐν ὄψει τῆς τοιαύτης πωρώσεως καὶ τοῦ ἀνελεήτου τέλους τῶν υἱῶν τῆς ἀνομίας, οἱ ἐκλεκτοὶ καὶ δίκαιοι παροτρύνονται διὰ δευτέραν φοράν (βλ. 13, 10) ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου, ὅπως ὀπλίσουν ἑαυτοὺς διὰ τῆς ὑπομονῆς, τῆς τηρήσεως τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς πίστεως εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν¹³⁹. Διὰ τῆς τοιαύτης ἐνθέου διαγωγῆς των θὰ κατορθώσουν οὗτοι νὰ κατατροπώσουν τὰς μηχανὰς τοῦ Ἀντιχρίστου· ἂν ὅμως ἐν τῷ ἡρωϊκῷ ἀγῶνί των κατὰ τοῦ μισοῦ εὐρωσι τέλος μαρτυρικόν, ὁ θάνατος αὐτῶν θὰ εἶναι τίμιος ἐνώπιον τοῦ Κυρίου καὶ θὰ τοὺς ὀδηγήσῃ εἰς τὴν οὐράνιον μακαριότητα καὶ χαρὰν, ἐνθα θὰ ἀναπαυθῶσιν ἐκ τῶν κόπων των, τὰ δὲ θεοφιλῆ ἔργα των θὰ τοὺς ἀκολουθήσουν¹⁴⁰, ὡς μία ἡρεμος καὶ εὐγενὴς ἀπολογία, ἐνώπιον τῆς δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ. Τὴν οὐράνιον χαρὰν καὶ μακαριότητα τῶν σεσωσμένων, ἣν διασφαλίζει καὶ κατακυροῖ ἡ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος, περιγράφει ὁ Ἰωάννης καὶ εἰς ἑτέραν ὀπτασίαν, ἐνθα οἱ δίκαιοι παρίστανται ὡς ἔχοντες κιθάρας θείας καὶ ἀνυμνοῦντες τὸν παντοκράτορα Θεόν· «Καὶ εἶδον ὡς θάλασσαν ὑαλίνην μεμιγμένην πυρὶ, καὶ τοὺς νικῶντας ἐκ τοῦ θηρίου καὶ ἐκ τῆς εἰκόνος αὐτοῦ καὶ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἐστῶτας ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν ὑαλίνην, ἔχοντας τὰς κιθάρας τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἔδουσι τὴν ᾠδὴν Μωϋσέως τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ᾠδὴν τοῦ Ἀρνίου λέγοντος· μεγάλα καὶ θαυμαστά τὰ ἔργα

138. Ἄποκ. 16,1-11.

139. Ἄποκ. 14,12.

140. Ἄποκ. 14,13.

σου, Κύριε ὁ Θεὸς ὁ Παντοκράτωρ· δίκαιαι καὶ ἀληθιναι αἱ ὁδοὶ σου, ὁ βασιλεὺς τῶν ἐθνῶν. Τίς οὐ μὴ φοβηθῆ, Κύριε, καὶ δοξάσῃ τὸ ὄνομά σου; "Ὅτι μόνος ὄσιος, ὅτι πάντα τὰ ἔθνη ἤξουσιν καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιον σου, ὅτι τὰ δικαιώματά σου ἐφανερώθησαν¹⁴¹". Ἐνταῦθα τὸ ἐπινίκειον ἄσμα τῶν ἀγίων καὶ ἡ φαιδρὰ ἀνύμνησις τῆς θείας παντοδυναμίας ὑπὸ τοῦ σεπτοῦ σκηνώματος τοῦ οὐρανοῦ, ἀποτελεῖ τὸν ἀντίπουν τῆς δαιμονικῆς ᾠδῆς, τὴν ὁποίαν οἱ ἐσφραγισμένοι λάτρεις τοῦ θηρίου ἀπένειμαν εἰς τὸν Ἀντίχριστον, καὶ τὴν, κατ' αὐτούς, ἀκαταμάχητον ἰσχὺν του.

Ὡς καὶ ἀλλαχοῦ ἐσημειώσαμεν, ἡ καταστροφή τῶν ἀντιθέων δυνάμεων τῆς ἁμαρτίας θὰ ἐπέλθῃ διὰ τῆς καταστρεπτικῆς δυνάμεως αὐτῆς ταύτης τῆς ἁμαρτίας, ὡς ἐν εἶδος πρώτης κρίσεως τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ διεφθαρμένου κόσμου. Τὴν καταστροφήν ταύτην θὰ ἐπιφέρῃ αὐτὸς οὗτος ὁ Ἀντίχριστος, ὅστις μόνον κατ' ἐπίφασιν φέρεται ὡς σωτὴρ τοῦ κόσμου, ἐνῶ εἰς τὴν πραγματικότητα, καὶ δὴ καὶ λόγῳ τῆς καταχθονίου προελεύσεως καὶ τῆς δαιμονικῆς του φύσεως, εἶναι ὁ πρώτιστος καὶ μέγιστος ἐχθρὸς καὶ διαφθορεὺς τοῦ κόσμου. Ἐν τῷ σκοτεινῷ βασιλείῳ τοῦ Ἀντιχρίστου αἱ ἀντίθεοι δυνάμεις θὰ ὑποπέσουν αὐτομάτως εἰς ἀλληλοαφανισμόν καὶ ἀλληλοεξόντωσιν. Ὁ σπόρος τῆς φθορᾶς καὶ διαλύσεως ὑποβόσκει ἤδη εἰς τὸ γιγαντιαῖον τοῦτο οἰκοδόμημα τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ ψεύδους, ἕπερ, ὃν τρόπον προῆλθεν ἐκ τοῦ χάους καὶ τῆς ἀβύσσου, οὕτω μέλλει πάλιν νὰ χωρήσῃ εἰς τὰ καταχθόνια, ὅπου ἡ ἔδρα καὶ ὁ θρόνος τοῦ Δράκοντος. Τὴν ἀλληλεκμηδένισιν τῶν ἀντιχρίστων δυνάμεων τῆς ἁμαρτίας θεᾶται ὁ Ἰωάννης εἰς μίαν φοβερὰν καὶ καταθλιπτικὴν ὁπτασίαν¹⁴². Τὸ θηρίον-Ἀντίχριστος, ἐμπλεὺς μανίας καὶ μίσους, καὶ συνεπικουρούμενος ὑπὸ τῶν συμμάχων βασιλέων, οἵτινες «μίαν γνώμην ἔχουσι καὶ τὴν δύναμιν καὶ ἐξουσίαν αὐτῶν τῷ θηρίῳ διδόνασιν» (17,13), ἐπιτίθεται ἐναντίον τῆς πόρνης γυναικὸς (Βαβυλῶνος), ἥτις ἐνσαρκώνει ἐν ἑαυτῇ τὴν πρωτεύουσαν τοῦ θεομάχου βασιλείου του. Ταύτην ὁ Ἀντίχριστος θὰ ἐρημώσῃ καὶ θὰ ἀπογυμνώσῃ, μεθ' ὃ θὰ κατακαύσῃ αὐτὴν ἐν πυρὶ καὶ θὰ καταφάγῃ τὰς σάρκας τῆς (17,16). Τυφλωμένη ἀπὸ τὸ πάθος ἡ δαιμονικὴ φύσις τοῦ Ἀντιχρίστου θὰ ἐκσπάσῃ εἰς φρικώδη παροξυσμὸν καταστροφῆς, καταστρέφουσα τὰ πάντα ἀνοήτως, καὶ δὴ καὶ χάριν αὐτοῦ τούτου τοῦ συναισθήματος τῆς καταστροφῆς. Λέγομεν ἀνοήτως, καθ' ὅσον ὁ Ἀντίχριστος δὲν ἀντιλαμβάνεται, ὅτι διὰ τῆς καταστροφῆς τῆς πρωτεύουσας του θέτει ὁ ἴδιος τὴν δυναμίτιδα εἰς τὰ θεμέλια τῆς ἰδικῆς του δυνάμεως. Τυφλὸς καλπάζει πρὸς τὸν κρημνὸν τῆς ἀπωλείας καὶ τῆς καταστροφῆς, καταστρέφων τὰ πάντα καὶ αὐτὰς ἔτι τὰς δαιμονικὰς σάρκας τῆς καταχθονίου ὑπάρξεώς του, οὐδὲς ὄντως τῆς ἀπωλείας καὶ ἄξιον σπέρμα τῶν καταστροφικῶν δυνάμεων τοῦ

141. Ἀποκ. 15,2-4.

142. Ἀποκ. 17,7-18.

σκότους. Ὁ Υἱὸς τῆς ἀπωλείας παρὰ τῷ Παύλῳ ἀπομάσσει ἐνταῦθα τὴν ἰδανικωτέραν περιγραφὴν αὐτοῦ, ἀπολλύοντος μὲν τὰ πάντα καὶ εἰς ἀναπόδραστον ἀπώλειαν σπεύδοντος ὑπὸ τῶν σατανικῶν ὀρμημάτων τῆς δαιμονιώσης ψυχῆς του.

Τὴν πτώσιν τῆς Βαβυλῶνος προαναγγέλλει διὰ δευτέραν φορὰν ἕτερος ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ, περιβεβλημένος θείαν λαμπρότητα καὶ δόξαν, ἐν ἰσχυρᾷ φωνῇ λέγων· «ἔπεσεν, ἔπεσε Βαβυλὼν ἡ μεγάλη¹⁴³, καὶ ἐγένετο κατοικητήριον δαιμόνων καὶ φυλακὴ παντὸς πνεύματος ἀκαθάρτου καὶ φυλακὴ παντὸς ὀρνέου ἀκαθάρτου καὶ μεμισημένου· ὅτι ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας αὐτῆς πέπωκαν πάντα τὰ ἔθνη, καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς μετ' αὐτῆς ἐπόρνευσαν, καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς ἐκ τῆς δυνάμεως τοῦ στρήνου αὐτῆς ἐπλούτησαν¹⁴⁴». Καὶ ἐνταῦθα ὁ προφητικὸς ἀόριστος («ἔπεσε»), δις ἐπαναλαμβάνόμενος, ἐμφαίνει τὴν ἀπόλυτον βεβαιότητα περὶ τῆς πτώσεως καὶ καταστροφῆς τῆς Βαβυλῶνος. Οὕτως ἡ ἄλλοτε φαιδρὰ καὶ λαμπρὰ πόλις, τὸ κέντρον τῆς ἀκολασίας καὶ πορνείας, ὅπου οἱ ἡχηροὶ γέλωτες καὶ αἱ πανηγύρεις τῶν ἐν αὐτῇ ἐκπορευομένων βασιλέων καὶ τῶν ἐμπόρων τῶν πλουτούντων ἐκ τῆς ἡδυπαθείας καὶ τοῦ πορνικοῦ οἴστρου της, μετὰ τὴν πτώσιν αὐτῆς παρουσιάζει τὴν ὄψιν πενθίμου ἐρημίας καὶ ἐγκαταλείψεως, ὡς φωλεὰ δαιμόνων καὶ πνευμάτων ἀκαθάρτων καὶ παντοειδῶν ὀρνέων. Πνεύσας ἐπ' αὐτὴν ὁ ἄνεμος τῆς σκότους, ἠφάνισε πάντα τῆς ἀμαρτίας στολισμόν, καὶ κατέδειξε γυμνὴν τὴν καταχθόνιον φύσιν τῆς δαιμονικῆς πόλεως. Τὰ ἄσματα αὐτῆς ἦσαν ἐν τῇ πραγματικότητι κρωγμοὶ δαιμόνων. Οἶα ἢ προέλευσις, τοιοῦτον καὶ τὸ τέλος της.

Ἡ πτώσις τῆς Βαβυλῶνος, ὀφειλομένη εἰς τὸ πλῆθος τῶν ἀμαρτιῶν καὶ τῶν ἀδικημάτων αὐτῆς, ἅτινα «ἐκολλήθησαν ἄχρι τοῦ οὐρανοῦ» (18,4) καὶ εἰς τὴν αὐστηροτάτην καὶ δικαίαν ἐπ' αὐτῆς κρίσιν τοῦ Θεοῦ¹⁴⁵, ἐμποιεῖ ἀλγεινὴν ἐντύπωσιν εἰς τοὺς μετ' αὐτῆς πορνεύσαντας καὶ πλουτήσαντας βασιλεῖς καὶ ἐμπόρους, οἵτινες ἐν θλίψει πολλῇ καὶ ἀθυμίᾳ ταλανίζουσιν αὐτήν. Τὴν ἐρήμωσιν τῆς Βαβυλῶνος καὶ τὰ θλιβερὰ συναισθήματα τῶν ἐταίρων αὐτῆς, ἐκθέτει ὁ Ἰωάννης διὰ συγκλονιστικωτάτης περιγραφῆς·

«Καὶ κλαύσουσιν αὐτήν, καὶ κόψονται ἐπ' αὐτῇ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς οἱ μετ' αὐτῆς πορνεύσαντες καὶ στρηνιάσαντες, ὅταν βλέπωσι τὸν καπνὸν τῆς πυρώσεως αὐτῆς, ἀπὸ μακρόχεν ἐστηκότες διὰ τὸν φόβον τοῦ βασανισμοῦ αὐτῆς λέγοντες· οὐαί, οὐαί, ἡ πόλις ἡ μεγάλη Βαβυλῶν, ἡ πόλις ἡ ἰσχυρά, ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἦλθεν ἡ κρίσις σου.

Καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς κλαύσουσι καὶ πενθήσουσιν ἐπ' αὐτήν, ὅτι τὸν γόμον αὐτῶν οὐδεὶς ἀγοράζει οὐκέτι, γόμον χρυσοῦ καὶ ἀργύρου

143. Βλ. Ἦσ. 21,9.

144. Ἀποκ. 18,1-3.

145. Ἀποκ. 18,6-8.

καὶ λίθου τιμίου καὶ μαργαριτῶν καὶ βυσσίνου καὶ πορφύρας καὶ σηρικῶν καὶ κοκκίνου, καὶ πᾶν ξύλινον θύϊνον καὶ πᾶν σκεῦος ἐλεφάντινον καὶ πᾶν σκεῦος ἐκ ξύλου τιμιωτάτου καὶ χαλκοῦ καὶ σιδήρου καὶ μαρμάρου, καὶ κινάμωμον καὶ ἄμωμον καὶ θυμιάματα καὶ μύρον καὶ λίβανον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ σεμίδαλιον καὶ σῆτον καὶ κτήνη καὶ πρόβατα, καὶ ἵππων καὶ βεδῶν καὶ σωμάτων καὶ ψυχᾶς ἀνθρώπων. Καὶ ἡ ὀπώρα τῆς ἐπιθυμίας τῆς ψυχῆς σου ἀπώλετο ἀπὸ σοῦ καὶ πάντα τὰ λιπαρὰ καὶ τὰ λαμπρὰ ἀπῆλθεν ἀπὸ σοῦ, καὶ οὐκέτι οὐ μὴ αὐτὰ εὐρήσεις. Οἱ ἔμποροι τούτων, οἱ πλουτήσαντες ἀπ' αὐτῆς, ἀπὸ μακρόθεν στήσονται διὰ τὸν φόβον τοῦ βασιανισμοῦ αὐτῆς κλαίοντες καὶ πενθοῦντες, λέγοντες· οὐαὶ οὐαὶ, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἡ περιβεβλημένη βύσσινον καὶ πορφυροῦν καὶ κόκκινον καὶ κεχρυσωμένη ἐν χρυσίῳ καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ μαργαρίτῃ, ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἠρημώθη ὁ τοσοῦτος πλοῦτος.

Καὶ πᾶς κυβερνήτης καὶ πᾶς ὁ ἐπὶ τόπον πλέων καὶ ναῦται καὶ ὅσοι τὴν θάλασσαν ἐργάζονται, ἀπὸ μακρόθεν ἔστησαν, καὶ ἔκραζον βλέποντες τὸν καπνὸν τῆς πυρώσεως αὐτῆς λέγοντες· τίς ὁμοίᾳ τῇ πόλει τῇ μεγάλῃ; Καὶ ἔβαλον χοῦν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ ἔκραζον λέγοντες· οὐαὶ οὐαὶ, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἐν ἣ ἐπλούτησαν πάντες οἱ ἔχοντες τὰ πλοῖα ἐν τῇ θαλάσῃ ἐκ τῆς τιμιότητος αὐτῆς· ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἠρημώθη»¹⁴⁷.

Ἄλλ' ἐνῶ ἡ πτώσις καὶ ἐρήμωσις τῆς Βαβυλῶνος ἐμποιεῖ ἀγρίαν λύπην καὶ ἀπογοήτευσιν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ὁμοφρόνων αὐτῆς ἀμαρτωλῶν, τούναντίον εἰς τὸ σεπτὸν σκῆνωμα τοῦ οὐρανοῦ, εἰς τοὺς ἀγίους καὶ ἀποστόλους καὶ προφήτας, δημιουργεῖ κύμα εὐφροσύνης ἀγαλλιᾶσεως, ὅτι ἔκρινεν ὁ Θεὸς τὸ κρίμα αὐτῶν ἐξ αὐτῆς¹⁴⁶. Ἡ ἀγαλλίασις αὕτη τῶν δικαίων, μὴ προερχομένη ἐξ αἰσθημάτων χαιρεκακίας καὶ ἐκδικητικότητος, τούναντίον ὑψηλεῖται τὴν μεγάλην χαρὰν τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τῇ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ μόνον ἐκδικήσει τῆς ἀμαρτίας καὶ τῇ ἀντιστοίχῳ ἀπολυτρώσει τῶν ἁγίων ἐκ τοῦ φοβεροῦ διωγμοῦ τῶν ἀντιθέων δυνάμεων.

Τέλος, διὰ τρίτην καὶ τελευταίαν φοράν προμηνύεται ἡ ὀριστικὴ καὶ τελεσιδικὴ καταστροφή καὶ ἐρήμωσις τῆς Βαβυλῶνος, τὸ μέγεθος τῆς πτώσεως τῆς ὁποίας παραβάλλεται πρὸς τὴν ὑπὸ ἀγγέλου ὀρητικῆν ἐξακόντισιν λίθου μεγάλου εἰς τὴν θάλασσαν·

»Καὶ ἤρην εἶς ἄγγελος ἰσχυρὸς λίθον ὡς μύλον μέγαν καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν θάλασσαν λέγων· οὕτως ὀρμήματι βληθήσεται Βαβυλῶν ἡ μεγάλη

146. Ἀποκ. 18,8-19.

147. Ἀποκ. 18,20.

πόλις, καὶ οὐ μὴ εὐρεθῆ ἔτι. Καὶ φωνὴ κιθαρῶδῶν καὶ μουσικῶν καὶ αὐλητῶν καὶ σαλπυστῶν οὐ μὴ ἀκουσθῆ ἔν σοι ἔτι, καὶ φῶς λύχνου οὐ μὴ φανῆ ἔν σοι ἔτι, καὶ φωνὴ νυμφίου καὶ νύμφης οὐ μὴ ἀκουσθῆ ἔν σοι ἔτι· ὅτι οἱ ἔμποροὶ σου ἦσαν οἱ μεγιστᾶνες τῆς γῆς, ὅτι ἐν τῇ φαρμακείᾳ σου ἐπλανήθησαν πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐν αὐτῇ αἵματα προφητῶν καὶ ἁγίων εὐρέθη καὶ πάντων τῶν ἐσφαγμένων ἐπὶ τῆς γῆς»¹⁴⁸.

Κατὰ τὴν πυκνὴν συνήθειαν τοῦ Ἰωάννου νὰ παραθέτῃ ἀντιθετικῶς τὰς δυνάμεις τοῦ σκότους πρὸς τὰς δυνάμεις τοῦ φωτός (θηρίον-ἀρνίον, γυνὴ ἐξηγλαϊσμένη μετὰ τοῦ παιδίου — γυνὴ πόρνη ἐπὶ τοῦ πυρροῦ θηρίου, Βαβυλῶν — ὄρος Σιών, λύπη ἁμαρτωλῶν ἐπὶ τῇ πτώσει τῆς Βαβυλῶνος — ἀντίστοιχος χαρὰ ἐν οὐρανοῖς), ἐν τῷ 19ῳ κεφαλαίῳ καὶ εὐθὺς μετὰ τὴν προαναγγελίαν τῆς ἐρημώσεως τῆς Βαβυλῶνος, ἀκολουθεῖ ὁ ἐν οὐρανοῖς ἀντίλαλος τοῦ γεγονότος τούτου ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν ἁγίων, ἐκσπώντων εἰς ἀνύμνησιν τῆς κραταιᾶς παντοδυναμίας τοῦ Ὑψίστου.

«Μετὰ ταῦτα ἤκουσα ὡς φωνὴν μεγάλην ὄχλου πολλοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ λεγόντων· ἀλληλούϊα· ἡ σωτηρία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ὅτι ἀληθινὰ καὶ δίκαια αἱ κρίσεις αὐτοῦ· ὅτι ἔκρινε τὴν πόρνην τὴν μεγάλην, ἣτις διέφθειρε τὴν γῆν ἐν τῇ πορνείᾳ αὐτῆς, καὶ ἐξεδίκησε τὸ αἷμα τῶν δούλων αὐτοῦ ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῆς. Καὶ δεύτερον εἶρηκαν· ἀλληλούϊα· καὶ ὁ καπνὸς αὐτῆς ἀναβαίνει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Καὶ ἔπεσαν οἱ εἴκοσι καὶ τέσσαρες πρεσβύτεροι καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα καὶ προσεκύνησαν τῷ Θεῷ τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ λέγοντες· ἀμὴν ἀλληλούϊα. Καὶ φωνὴ ἀπὸ τοῦ θρόνου ἐξῆλθε λέγουσα· αἰνεῖτε τὸν Θεὸν ἡμῶν πάντες οἱ δούλοι αὐτοῦ καὶ οἱ φοβούμενοι αὐτόν, οἱ μικροὶ καὶ οἱ μεγάλοι»¹⁴⁹.

2) Ἦ τ τ α κ αὶ τ ε λ ε ι ω τ ι κ ῆ κ α τ α σ τ ρ ο φ ῆ τ οῦ Ἄ ν τ ι - χ ρ ῖ σ τ ο υ .

Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς πρωτευούσης τοῦ Ἀντιχρίστου, ἀπομένει μία ἀκόμη φάσις διὰ νὰ κλείσῃ τὸ τιτάνιον δράμα τῶν ἐσχάτων καιρῶν, ἡ κατὰ πρόσωπον δηλονότι σύγκρουσις τῶν ἀντιθέων δυνάμεων τοῦ σκότους πρὸς τὰς δυνάμεις τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Αἱ δυνάμεις τοῦ σκότους, καθ' ὅσον μάλιστα πρόκειται περὶ τῆς τελευταίας των εὐκαιρίας, ἐπιστρατεύουσιν ὀλόκληρον τὸ ἐπιτελεῖον τῆς κακίας ἐν τῇ ὑστάτῃ καὶ ἀπέλπιδι ἐπιθέσει αὐτῶν κατὰ τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς.

148. Ἄποκ. 18,21-24.

149. Ἄποκ. 19,1-5.

Τὴν συσπείρωσιν τῶν δυνάμεων τούτων ἀναγγέλλει ὁ Ἰωάννης ἐν τῇ ὁράσει τῆς ἐκχύσεως τῶν ἑπτὰ φιαλῶν τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ. Μετὰ τὴν ἐκχυσιν τῆς ἕκτης φιάλης ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν μέγαν τὸν Εὐφράτην, ἐξηράνθη τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ¹⁵⁰, διὰ τὰ διευκολυνθῶσιν οὕτω οἱ σύμμαχοι τοῦ Ἀντιχρίστου, οἱ βασιλεῖς ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου, ἐν τῇ κινήσει αὐτῶν κατὰ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ (16,12), μεθ' ἧς ἐκ τοῦ σκοτεινοῦ βάθους τῆς ἀβύσσου προβάλλει ἡ δαιμονικὴ τριάς — δράκων, θηρίον, ψευδοπροφήτης — ἀποτελοῦσα ἀνίερὸν τρίπτυχον συμμαχίας ἐν τῷ ὑπὲρ πάντων ἀγῶνι αὐτῶν κατὰ τοῦ Μεσσίας. Ὁ ῥόχθος τῆς ἀβύσσου ἀναταράσσει τὸ σκοτεινὸν βάθος τοῦ σατανικοῦ ἐπιτελείου καὶ ἀναδεύει τὸ λυσσωδὲς μένος καὶ τὴν πολεμικὴν ἀλκὴν αὐτοῦ. Οὕτως ἐκ τοῦ στόματος τῆς δαιμονικῆς τριάδος ἐξέρχονται ἰσάριθμα ἀκάθαρτα πνεύματα, ὁμοιάζοντα πρὸς βατράχους¹⁵¹ (16,13), ἅτινα, θαυματοποιοῦντα ὅπως καὶ ἡ τριάς ἐξ ἧς προέρχονται, ἐκπορεύονται πρὸς ὅλους τοὺς βασιλεῖς τῆς οἰκουμένης, ἐφ' ὧν ἀσκοῦσιν ἀκατανίκητον δύνάμιν καὶ τοὺς ὁποίους πείθουν ὅπως προσχωρήσουν εἰς τὴν βδελυρὰν συμμαχίαν καὶ πυκνώσουν τὰς στρατιάς τῆς ἀμαρτίας ἐν τῷ ἀγῶνι αὐτῶν κατὰ τοῦ Χριστοῦ. Οὕτω γῆ καὶ καταχθόνια, ἄνθρωποι καὶ δαίμονες, ὅλος ὁ μιαρὸς ἐσμός τῆς ἀκαθαρσίας καὶ τῆς πλάνης, περιπτύσσονται ἀλλήλους εἰς δαιμονικὸν ἐναγκαλισμὸν, συσπειρούμενοι «εἰς τὸν πόλεμον τῆς ἡμέρας ἐκείνης τῆς μεγάλης τοῦ Θεοῦ τοῦ παντοκράτορος» (16,14). Ὡς ἡμέρα μεγάλη νοεῖται ἐνταῦθα ὁ καιρὸς τῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ Χριστοῦ, καθ' ἣν θὰ γίνῃ ἡ καθολικὴ κρίσις τοῦ κόσμου καὶ θὰ θριαμβεύσῃ τελειωτικῶς ἡ πνευματικὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ¹⁵² ἐν οὐρανοῖς.

Ὡς τόπον, τέλος, συγκεντρώσεως τῶν ἀντιθέων στρατευμάτων ἡ Ἀποκάλυψις ὀρίζει τὸν τόπον τὸν καλούμενον ἐβραϊστὶ Ἀρμαγεδὼν (16,16). Ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο, ὅπερ σημαίνει Ὁρος τῆς Μαγεδὼν, δέον νὰ νοήσωμεν τὸ ὄρος Κάρμηλον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὁ Ἡλίας εἶχε πάλαι ποτὲ κατασφάζει τοὺς ἱερεῖς τοῦ Βάαλ¹⁵³, καὶ παρὰ τοὺς νοτιανατολικοὺς πρόποδας τοῦ ὁποίου ἔκειτο ἡ πόλις Μαγεδδῶ, μεθ' ἧς συνεδέοντο εὐάρεστοι καὶ δυσάρεστοι ἅμα ἱστορικαὶ ἀναμνήσεις τοῦ Ἰσραήλ¹⁵⁴. Περιττὸν νὰ σημειώσωμεν, ὅτι τὴν ὀνομασίαν ταύτην δέον νὰ νοήσωμεν ἀλληγορικῶς καὶ οὐχὶ γεωγραφικῶς, καὶ δὴ καὶ ὡς ἐνδεικτικὴν τοῦ μεγέθους καὶ τῆς κολοσσιαίας σημασίας τοῦ πολέμου τούτου τῶν ἐσχάτων καιρῶν.

Ἐναντι τῶν ἀνωτέρω δυνάμεων τοῦ σκότους, παρατάσσονται τὰ στρατεύ-

150. Βλέπ. ἀναλόγους ξηράσεις ἐν Ἐξ. 14,21. Ἱ. Ναυῆ 3,13 ἐξ. Ἱσ. 11,15 ἐξ.

151. Οἱ βράχιοι, ἐκπροσωποῦντες ἐν τῇ περσικῇ μυθολογίᾳ τὰς δυνάμεις τοῦ σκότους (Ἀρειμάν), λαμβάνονται ἐνταῦθα ὡς σύμβολον τῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων, προφανῶς λόγῳ τῆς βορβορώδους καὶ ἀκαθάρτου φύσεως αὐτῶν. Βλ. Μπρατσιώτου, μν. ἔργ. σ. 242.

152. Βλ. καὶ Ἰωήλ 2,11. Σοφον. 1,14. 2 Πέτρ. 3,12.

153. 3 Βασιλ. 18,40.

154. Μπρατσιώτου, σελ. 244.

ματα τοῦ φωτός ἀπ' οὐρανοῦ καταβαίνοντα καὶ ἔχοντα ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν, ὡς κραταιὸν πολεμιστὴν, τὸν Μεσσίαν Χριστόν. Τὴν ἐπουράνιον ταύτην ταξι-
αρχίαν βλέπει ὁ Ἰωάννης ἐν θαυμασίᾳ ὁράσει, ἣν περιγράφει ὡς ἑξῆς.

«Καὶ εἶδον τὸν οὐρανὸν ἀνεωγμένον, καὶ ἰδοὺ ἵππος λευκός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτόν, καλούμενος πιστός καὶ ἀληθινός, καὶ ἐν δικαιοσύνῃ κρίνει καὶ πολεμεῖ. Οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς φλόξ πυρός, καὶ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ διαδήματα πολλά, ἔχων ὀνόματα γεγραμμένα, καὶ ὄνομα γεγραμμένον ὃ οὐδεὶς εἶδεν, εἰμὴ αὐτός, καὶ περιβεβλημένος ἱμάτιον βεβαμμένον ἐν αἵματι καὶ κέκληται τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. Καὶ τὰ στρατεύματα τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ἠκολούθει αὐτῷ ἐφ' ἵπποις λευκοῖς, ἐνδεδυμένοι βύσσινον λευκὸν καθαρὸν. Καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐκπορεύεται ῥομφαία ὀξεῖα δίστομος, ἵνα ἐν αὐτῇ πατάξῃ τὰ ἔθνη· καὶ αὐτὸς ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾶ· καὶ αὐτὸς πατεῖ τὴν ληνὸν τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ τοῦ Παντοκράτορος. Καὶ ἔχει ἐπὶ τὸ ἱμάτιον καὶ ἐπὶ τὸν μηρὸν αὐτοῦ ὄνομα γεγραμμένον, βασιλεὺς βασιλέων καὶ κύριος κυρίων¹⁵⁵».

Ἐν τῇ μεγαλοπρεπεστάτῃ ταύτῃ ὁράσει ὁ Μεσσίας Χριστὸς παρίσταται ἐν πάσῃ τῇ θείᾳ αἰγλῇ καὶ τῇ δυνάμει αὐτοῦ, ὡς κραταιὸς μαχητής, διεκδικητής τῶν δικαίων καὶ ἀγίων, καὶ δὴ καὶ ἐν ὀξυτάτῃ ἀντιθέσει πρὸς τὸν ἐρεβώδη Δράκοντα καὶ τὸ καταχθόνιον θηρίον-Ἀντίχριστον, τὸν διεκδικητὴν πάσης ἀντιχρίστου καὶ ἀντιθέου ιδέας ἐν τῇ ἱστορίᾳ. Οὕτως, ἐνῶ τὸ θηρίον ἀναβαίνει ἐκ τῆς ἀβύσσου, ὅπου τὸ κράτος καὶ ὁ θρόνος τοῦ Σατανᾶ, ὁ Μεσσίας Χριστὸς κατέρχεται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ὅπου ὁ θρόνος τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ σεπτὸν σκῆνωμα τῶν ἀγίων καὶ τῶν ἀγγέλων. Ὅπως δὲ ἡ ἐκ τῆς ἀβύσσου ἀνάβασις τοῦ θηρίου δηλοῖ τὴν καταχθόνιον προέλευσιν αὐτοῦ, οὕτω καὶ ἡ ἐξ οὐρανοῦ κατάβασις τοῦ Μεσσίου ἐμφαίνει τὴν θείαν καταγωγὴν αὐτοῦ. Καὶ ἐνῶ ὁ Ἀντίχριστος παρίσταται ὡς θηρίον αἰμοχαρὲς καὶ ἄγριον, καὶ δὴ καὶ κόκκινον, ἐφ' οὗ ἐποχεῖται ἡ πόρνη ἢ μεγάλη, καὶ ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ὑπάρχουσιν ὀνόματα βλασφημίας, ἐνδεικτικὰ τῆς ὕβρεως τοῦ Ἀνόμου καὶ τοῦ σατανικοῦ ἐν γένει ἔργου του, ὁ Μεσσίας Χριστὸς φέρεται καθήμενος ἐπὶ ἡμερωτάτου λευκοῦ ἵππου, φέρων ὡς ιδιότητος τὴν πιστότητα¹⁵⁶ καὶ ἀλήθειαν¹⁵⁷ καὶ δικαιοσύνην, δι' ὧν πάντων ἐξαίρεται ἡ προέλευσις αὐτοῦ ὡς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ δικαίου κριτοῦ τοῦ κόσμου. Ἐνῶ δὲ μέχρι τοῦδε ὁ Χριστὸς παρίστατο ὡς Ἀρνίον ἐσφαγμένον, ὡς ἱλαστήριον θῦμα ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς, ἐν τῇ προκειμένῃ ὁράσει παρί-

155. Ἀποκ. 19,11-16.

156. Βλ. Ἀποκ. 1,5.

157. Ἀποκ. 3,7. 3,14.

σταται ὡς κραταιὸς καὶ δίκαιος πολεμιστῆς¹⁵⁸, ὡς κύριος δηλονότι τῆς ἱστορίας, εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ὁποίου εὐρίσκεται ὁ δίκαιος ἀγὼν πάντων τῶν ἀθλητῶν τῆς ἀρετῆς, ὑπὸ δὲ τὴν κραταιάν του ἰσχὺν αἱ σκοτίαι τῆς κακίας δυνάμεις, ἐφ' ὧν ἀσκει παντοκρατορικὸν ἔλεγχον, καὶ τὰς ὁποίας μετ' οὐ πολὺ θὰ συνθλάσῃ καὶ θὰ συντρίψῃ. Περαιτέρω ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν πυρρὸν Δράκοντα τὸν ἔχοντα κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα καὶ ἐπὶ τῶν κεφαλῶν αὐτοῦ ἑπτὰ διαδήματα, καὶ πρὸς τὸ θηρίον τὸ ἐκ τῆς θαλάσσης ἀναβαῖνον, τὸ ἔχον κέρατα δέκα καὶ κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ ἐπὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ διαδήματα δέκα, δι' ὧν πάντων ἐκφαίνεται ἡ κτηνώδης ἰσχὺς ἀμφοτέρων καὶ ἡ βασιλεία αὐτῶν εἰς τὸν κόσμον τῆς ἁμαρτίας, ὁ Μεσσίας ἔχει μὲν ὀφθαλμοὺς ὁμοιάζοντας πρὸς φλόγα πυρός, δι' ὧν ὡς παντεπόπτης Θεὸς ἐπιβλέπει ἐν ἀγιότητι καὶ δικαιοσύνῃ τὰ πάντα, φέρει δὲ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ διαδήματα πολλὰ, ὡς πραγματικὸς καὶ αἰώνιος βασιλεὺς τοῦ κόσμου καὶ κραταιὸς ἐξουσιαστῆς τοῦ σύμπαντος. Πρὸς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Μεσίου παραβαλλομένη ἡ πρόσκαιρος ἰσχὺς τοῦ Δράκοντος καὶ τοῦ θηρίου, φαίνεται οὐτιδανῆ ὅλως καὶ σκιωδῆς. Ὁ Μεσσίας, ὁ ἐπὶ λευκοῦ ἵππου καθήμενος, φέρεται περιβεβλημένος ἱμάτιον βεβαμμένον ἐν αἵματι, τὸ αἷμα δὲ τοῦτο συμβολίζει μὲν τὸ αἷμα τῆς ἰλαστηρίου του θυσίας καὶ τὰ αἵματα τῶν μαρτύρων τῆς πίστεως, ἐμφαίνει δ' ἅμα καὶ τὸ αἷμα τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, τοὺς ὁποίους ὀσονούπω θὰ συντρίψῃ καὶ θὰ ἐξουθενώσῃ. Τὸ ὄνομα τοῦ Μεσίου εἶναι «ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ», ὁ ἐνανθρωπήσας πρὸς σωτηρίαν τοῦ κόσμου, ὅστις παρ' Ἰωάννη (πρόλογος Δ' Εὐαγγελίου) κατάρχεται τῆς ἱστορίας τῆς χάριτος, ἐνῶ ἐνταῦθα φέρεται ὡς κατακλιεὶς τῆς ἱστορίας ὀλοκλήρου τοῦ κόσμου. Ἐν ἀντιθέσει δὲ πρὸς τὴν μιαιρὰν συμμαχίαν τῆς σατανικῆς τριάδος (Δράκοντος, Ἀντιχρίστου, Ψευδοπροφήτου), τὴν ἀπαρτιζομένην ἐκ τῶν βασιλέων τῆς γῆς, οἵτινες ἔπιον τὸ ποτήριον τοῦ θυμοῦ τῆς πόρνῆς τῆς μεγάλης, τὴν συμμαχίαν τοῦ Μεσίου Χριστοῦ θὰ ἀποτελέσῃ ἡ φωτεινὴ στρατιὰ τῶν ἀγγελικῶν δυνάμεων ἐν οὐρανοῖς, ἡ ἀκολουθοῦσα αὐτῷ ἐφ' ἵπποις λευκοῖς, καὶ ἐνδεδυμένη βύσσινον λευκὸν καθαρὸν. Καὶ ἐνῶ περαιτέρω ἐκ τοῦ στόματος τῆς σατανικῆς τριάδος προέρχονται πνεύματα ἀκάθαρτα, ἅτινα συγκεντρῶνουν τοὺς ἀντιθεοὺς βασιλεῖς εἰς μάχην, ἐκ τοῦ στόματος τοῦ Μεσίου ἐκπορεύεται ῥομφαία ὀξεῖα δίστομος, ἣτοι ὁ πανσθενὴς λόγος αὐτοῦ, ὅστις θὰ συντρίψῃ πάντα τὰ ἔθνη, ὅπως ἀκριβῶς καὶ παρὰ Παύλῳ ὁ Κύριος Ἰησοῦς ἀνελεῖ τὸν Ἄνομον «τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ»¹⁵⁹. Τέλος, ὁ Μεσσίας Χριστὸς κατέρχεται εἰς μάχην ὡς ἐκτελεστῆς τῆς δικαίας ὀργῆς τοῦ Θεοῦ τοῦ παντοκράτορος, ἣτις μέλλει νὰ ἐκσπάσῃ ἐπὶ τῶν κεφαλῶν πασῶν τῶν ἀντιθέων δυνάμεων, αἵτινες κατὰ τὸ τέλος τοῦ κόσμου ἀποκορυφούμεναι καὶ ἀποθραυσνόμεναι θὰ προκαλέσουν ἀδυσώπητον τὴν παρέμβασιν τῆς θείας

158. Βλ. Σοφ. Σολ. 18,15.

159. 2 Θεσσ. 2,8. Βλ. καὶ Ἡσ. 11,4.

δικαιοκρισίας. Ὁ Μεσσίας, ὡς ἐκτελεστής τοῦ σχεδίου τοῦ Θεοῦ, παρίσταται ὡς βασιλεὺς βασιλέων καὶ κύριος κυρίων, δι' ὧν ἐκφράσεων ἐξαίρεται ἡ παντοδυναμία αὐτοῦ, προεξοφλουμένης ἅμα καὶ τῆς βεβαίας ἤττης τῶν ἀντιθέων δυνάμεων.

Τὴν προκαταβολικὴν ἤτταν τῶν στρατευμάτων τοῦ Ἀντιχρίστου, προαναγγέλλει ἄγγελος κυρίου, ὅστις ἰστάμενος ἐν τῷ ἡλίῳ, διὰ τὸ εἶναι εὐχερέστερον θεατὸς καὶ ἀκουστός, προσκαλεῖ πάντα τὰ ὄρνεα τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὸ δεῖπνον τὸ μέγα τοῦ Θεοῦ, διὰ τὸ χορτάσασθαι ἀπὸ τὰς πολυπληθεῖς σάρκας βασιλέων καὶ χιλιάρχων καὶ ἰσχυρῶν καὶ ἀπὸ τὰς σάρκας τῶν ἵππων καὶ τῶν καθημένων ἐπ' αὐτῶν, καὶ ἀπὸ τὰς σάρκας πάντων ἐλευθέρων τε καὶ δούλων, μικρῶν τε καὶ μεγάλων¹⁶⁰, οἵτινες θὰ φονευθῶσιν ἐν τῷ πολέμῳ αὐτῶν πρὸς τὸν Μεσσίαν. Τοῦ μεγέθους τῆς νίκης τοῦ Μεσσίου ἐνδεικτικὸν εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι οὐ μόνον οἱ ἀναβάται θὰ πέσωσι μέχρις ἐνός, ἀλλὰ καὶ οἱ ἵπποι ἀκόμη, οἵτινες θὰ χορτάσασθαι μετὰ τὰς σάρκας τῶν τῶν ὄρνεα τοῦ οὐρανοῦ. Εἰς τὸ πεδίου τῆς μάχης οὐδὲν ἕλκος ζωῆς θὰ παραμείνη ἐκ τῆς ἀντιθέου παρατάξεως.

Μετὰ τὴν ἀνωτέρω προαναγγελίαν περιγράφεται ἡ φοβερὰ μάχη τοῦ Ἀρμαγεδῶν, ἣτοι ἡ τελικὴ ἀναμέτρσις τῶν δυνάμεων τοῦ Ἀντιχρίστου, πρὸς τὰς δυνάμεις τοῦ Μεσσίου Χριστοῦ.

«Καὶ εἶδον τὸ θηρίον καὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ τὰ στρατεύματα αὐτῶν συνηγμένα ποιῆσαι τὸν πόλεμον μετὰ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου καὶ μετὰ τοῦ στρατεύματος αὐτοῦ. Καὶ ἐπίσθη τὸ θηρίον καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ ψευδοπροφήτης ὁ ποιήσας τὰ σημεῖα ἐνώπιον αὐτοῦ, ἐν οἷς ἐπλάνησε τοὺς λαβόντας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου καὶ τοὺς προσκυνούντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ· ζῶντες ἐβλήθησαν οἱ δύο εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην ἐν θείῳ. Καὶ οἱ λοιποὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου, τῇ ἐξεληθούσῃ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ· καὶ πάντα τὰ ὄρνεα ἐχορτάσθησαν ἐκ τῶν σαρκῶν αὐτῶν¹⁶¹».

Ὡς ἤδη ἐσημειώσαμεν, ἡ μάχη εἶχεν ἤδη κριθῆ πρὶν ἢ εἶτι ἀρχίσῃ. Οἱ λάτρες τοῦ θηρίου, οἵτινες μεθύνοντες ἐκ τῆς κτηνώδους δυνάμεως αὐτοῦ καὶ ἐκ τῆς θαυματουργίας τοῦ ψευδοπροφήτου, εἶχον ἄλλοτε ἐκσπάσει εἰς τὸν δαιμονικὸν ὕμνον αἰτίς ὅμοιος τῷ θηρίῳ; Τίς δύναται πολεμῆσαι μετ' αὐτοῦ¹⁶²;), διαψεύδονται τώρα κατὰ τὸν πλέον τραγικὸν καὶ οἰκτρὸν τρόπον. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ ἰσχυρότερος, ὅστις τὸν ἰσχυρὸν τοῦ κόσμου τούτου δέσας, διήρπασε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ¹⁶³. Αἱ δυνάμεις τῆς ἀμαρτίας, αἱ ἐκπροσωπούμεναι

160. Ἀποκ. 19,17-18.

161. Ἀποκ. 19,19-21.

162. Ἀποκ. 13,4.

163. Μάρκ. 3,27. Λουκ. 11,21 ἐξ.

ὑπὸ τοῦ Ἀντιχρίστου, ἀπεδείχθησαν ὅπως ἀνίσχυροι, ἀπογυμνωθεῖσαι ἐντελῶς τῆς προτέρας ἰσχύος αὐτῶν. Προσμετρηθέντος τοῦ χρόνου, ὃν ἔταξεν ὁ Θεός, ὅπως αὐταὶ ἐκπειράζουσι καὶ καταπολεμοῦν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, διεσπάσθησαν ὡς ἰστὸς ἀράχνης πρὸς τῆς παντοκρατορικῆς πνοῆς τοῦ ποιητοῦ τῶν πάντων. Τὸ καθάρσιον ἐπιστέγασμα τῆς ἱστορίας θὰ ἀπολήξῃ εἰς δοξολογίαν καὶ αἰώνιον ἔπαινον τῆς δόξης καὶ παντοδυναμίας τοῦ Θεοῦ. Οὕτω τὸ μὲν θηρίον καὶ ὁ ψευδοπροφήτης, ἡ σατανικὴ αὕτη δυάς, ἡ παραπλανήσασα τὸν κόσμον καὶ διώξασα τὴν Ἐκκλησίαν, συλληφθέντες ὑπὸ τοῦ Μεσσίας ἐρρίφθησαν ζῶντες εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην ἐν θείῳ¹⁴, δι' ὧν ἐκφράσεων δηλοῦται ἀλληγορικῶς ἡ φύσις καὶ τὸ μέγεθος τῆς τιμωρίας αὐτῶν, ἀναλόγου πρὸς τὴν κακουργίαν καὶ τὸ φθοροποιὸν ἔργον αὐτῶν ἐπὶ τῆς γῆς. Οἱ δὲ ὑπόλοιποι πάντες ἀπεκτάνθησαν ἀστραπιαίως δι' ἐνὸς παντοκρατορικοῦ λόγου τοῦ Χριστοῦ, τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου, καὶ τὰ ὄρνεα πάντα ἐχορτάσθησαν ἐκ τῶν σαρκῶν αὐτῶν.

Καὶ ἐνταῦθα μὲν περατοῦται ἡ περὶ Ἀντιχρίστου προφητικὴ ὄρασις τῆς Ἀποκαλύψεως. Περὶ τούτου, καθὼς καὶ περὶ τοῦ ψευδοπροφήτου, ποιεῖται λόγον ἀπαξ ἔτι τὸ ἱερὸν βιβλίον ἐν τῷ εἰκοστῷ κεφαλαίῳ αὐτοῦ (στ. 10), ἔνθα ἐν τῇ λίμνῃ τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ θείου, ὅπου ἀμφοτέροι ἐρρίφθησαν ὑπὸ τοῦ Μεσσίας Χριστοῦ, ριπτάζεται καὶ ὁ διάβολος, ὁ πλανῶν τὴν οἰκουμένην, μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν αὐτοῦ ἐκ τῆς χιλιετοῦς δεσμεύσεώς του¹⁵ καὶ τὴν

164. Βλ. Γεν. 19,24. Ἦσ. 30,33. Ἰεζ. 38,22. Ματθ. 5,22. Ἀποκ. 20,10,14.

165. Ἡ χιλιετής ἐν τῇ ἀβύσσῳ δέσμευσις τοῦ Δράκοντος-Διαβόλου - Σατανᾶ ἀντιστοιχεῖ πρὸς ἰσόχρονον διάστημα ἀδιαταράκτου καὶ εἰρηνικῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ μετὰ τῶν δικαίων ἐπὶ τῆς γῆς (Ἀπ. 20,1-6). Ἡ ἀντίληψις ὅμως αὕτη, ἐκδεχομένη ἄγαν αἰσιόδοξον τὸ τέλος τῆς ἱστορίας τοῦ κόσμου καὶ τῆς χάριτος, προσκρούει ἀδυσωπῆτως εἰς τὴν σκοπιᾶν ἐξ ἧς ἡ μετὰ χεῖρας ἐργασία ἐξετάζει τὰ ἔσχατα τῆς ἱστορίας καὶ τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. Ἡ ἐν λόγῳ σκοπιὰ οὐδὲν περιθώριον αἰσιοδοξίας καταλείπει. Ἦδη ἡ παρουσία καὶ τὸ ἔργον τοῦ Ἀντιχρίστου ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἡ καθολικὴ ἀποστασία τῶν ἐσχάτων χρόνων, ὡς πρόδρομοι τῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς καθολικῆς κρίσεως τοῦ κόσμου, ἐμφαίνουσι σαφῶς τοῦτο μὲν ὅτι ἡ βασιλεία τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς θὰ διέλθῃ τὴν φοβερωτέραν κρίσιν αὐτῆς ἐν τῇ ἱστορίᾳ, τοῦτο δὲ ὅτι αἱ σκόττιαι δυνάμεις θὰ ἐπιτύχουν τὴν ἀποκορύφωσιν αὐτῶν καὶ θὰ σημειώσουν τὸν μεγαλύτερον, εἰ καὶ προσωρινόν, θρίαμβον αὐτῶν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἁμαρτίας. Ὁ αἰσιόδοξος τόνος τῆς χριστιανικῆς ἐσχατολογίας πίπτει πάντοτε ἐπὶ τοῦ γεγονότος τῆς ὀλοσχεροῦς συντριβῆς τῶν δυνάμεων τοῦ Ἀντιχρίστου ὑπὸ τῆς κραταιᾶς δυνάμεως τοῦ Χριστοῦ, τοῦθ' ὅπερ δημιουργεῖ τὴν ἐόρτιον πανηγυρικὴν χαρὰν τοῦ σκηνώματος τῶν ἁγίων ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Ἄν δὲ εὐθὺς μετὰ τὴν νίκην τοῦ Ἀρμαγεδῶν συντελεσθῇ ἡ παρουσία τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ μέλλουσα κρίσις, ὡς τὸ πρᾶγμα δέχεται κοινῶς ἡ ὀρθόδοξος Δογματικὴ, τότε ἡ τοποθέτησις τῆς χιλιαστικῆς δοξασίας, ὑπὸ τὴν ἱστορικὴν ἔκφρασιν καὶ πραγματοποιήσιν αὐτῆς, ἀποβαίνει ἄγαν προβληματικὴ καὶ δυσοικονόμητος. Παρὰ τὰς πολλὰς ἄλλας δυσχερείας, ἡ θεωρία καθ' ἣν τὰ 1.000 ἔτη, ἀριθμὸς σχηματικὸς, ἀναφέρεται εἰς τὸ διάστημα ἀπὸ τῆς θείας τοῦ Λόγου ἐνανθρωπήσεως καὶ ἐξῆς, ὅτε ὁ Σατανᾶς ἐδεσμεύθη μερικῶς διὰ τοῦ σωτηρίου ἔργου τοῦ Χριστοῦ, ἀνασχεθείσης τῆς παραπλανητικῆς δυνάμεως αὐτοῦ, ἦτις ὅμως δὲν ἐξέλιπε παντε-

ἐξ οὐρανοῦ διὰ πυρὸς ὀδυνηρὰν καὶ τελειωτικὴν ἤτταν του ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Μετὰ ταῦτα συντελεῖται ἡ τελικὴ κρίσις τοῦ κόσμου (κεφ. 20, 11-15) εἰς ἣν ἐπακολουθεῖ ἡ καινὴ κτίσις καὶ ἡ τελείωσις τῶν δικαίων (21,1-22,5).

λῶς, δυναμένη καὶ μετὰ τὴν θείαν ἐνανθρώπησιν νὰ παραπλανᾷ τὰ ἔθνη καὶ αὐτὰ ἔτι τὰ χριστιανικά, τὰ δλιγωροῦντα ἐνώπιον τοῦ λυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὅτι ὁ μικρὸς χρόνος, καθ' ὃν μετὰ τὰ 1.000 ἔτη θὰ λυθῇ ἐκ τῆς ἀβύσσου ὁ Σατανᾶς, ἀναφέρεται εἰς τὰ 3¹/₂ ἔτη τῆς κραταιότερας ἐσχατολογικῆς κυριαρχίας του ἐπὶ τῆς γῆς (βλ. Π. Μπρατσιώτου, μν. ἔργ., σελ. 287 ἐξ.), φαίνεται μᾶλλον πιθανὴ καὶ σύμφωνος πρὸς τὸν ἐσχατολογικὸν καθόλου χαρακτῆρα τῆς Ἐποκαλύψεως.